

HAKSIZ FİİL SORUMLULUĞUNDA CEZA DAVASI ZAMANAŞIMI SÜRESİ VE BU SÜRENİN TÜZEL KİŞİLERİN TAZMİNAT SORUMLULUĞUNDA UYGULANIP UYGULANAMAYACAĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğr. Gör. Dr. İlyas SAĞLAM*

Öz

Ceza davası zamanaşımı süresi, ceza hukukunun yanı sıra tazminat hukuku açısından da önem arz eden bir kurumdur. Zira TBK m. 72/1'in ikinci cümlesi gereği, ceza davası zamanaşımı süresi haksız fiilden kaynaklanan tazminat taleplerinde uygulama alanına sahiptir. Bu hükmün uygulanabilmesi için aranan şartlardan biri, tazminat talebinin dayandığı haksız fiil aynı zamanda suç teşkil etmesidir. Oysa sadece gerçek kişiler bir suçun faili olabilir. Bu nedenle tüzel kişilerin suç teşkil eden bir haksız fiilden kaynaklanan sorumluluğunda ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanıp uygulanamayacağı hususunda bir belirsizlikle karşılaşmaktadır. Öğretideki görüş farklılıkları ve yargı kararlarındaki istikrarsızlıklar da bu hususta bir belirsizliğin bulunduğu göstermektedir. Çalışmada haksız fiilden kaynaklanan tazminat sorumluluğunda zamanaşımı süresi ve ceza davası zamanaşımı süresi açıklandıktan sonra tüzel kişilerin haksız fiilden kaynaklanan tazminat sorumluluğunda ceza davası

* Öğr. Gör. Dr. Antalya Bilim Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Antalya, Türkiye | Lecturer Dr., Antalya Bilim University, Vocational School, Antalya, Türkiye.

✉ ilyas.saglam@antalya.edu.tr • ORCID 0000-0003-1635-0008.

✎ **Atıf Şekli** | Cite As: SAĞLAM, İlyas: "Haksız Fiil Sorumluluğunda Ceza Davası Zamanaşımı Süresi ve Bu Sürenin Tüzel Kişilerin Tazminat Sorumluluğunda Uygulanıp Uygulanmayacağına Değerlendirilmesi", SÜHFD, C.33, S.3, 2025, s. 1775-1825.

✎ **İntihal** | Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

✎ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

zamanaşımı süresinin uygulanmasının mümkün olup olmadığı öğretideki görüşler ve yargı kararları çerçevesinde değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler

- Zamanaşımı Süresi • Haksız Fiil • Ceza Zamanaşımı Süresi • Tüzel Kişi
- Tazminat

THE PERIOD OF LIMITATION FOR CRIMINAL CASES IN TORT LIABILITY AND EVALUATION OF WHETHER THIS PERIOD CAN BE APPLIED TO THE COMPENSATION LIABILITY OF LEGAL ENTITIES

Abstract

The period of limitation for criminal cases is an important institution in terms of compensation law as well as criminal law. Because, pursuant to second sentence of TCO art. 72/1, the period of limitation for criminal cases has an application area for compensation claims arising from tort. One of the conditions required for the application of this provision is that the tort on which the claim for compensation is based also constitutes a crime. However, only real persons can be the perpetrators of a crime. For this reason, there is uncertainty as to whether the period of limitation for criminal cases can be applied to the liability of legal entities arising from a tort constituting a crime. Differences of opinion in doctrine and instability in judicial decisions are also indicators of uncertainty on this issue. In this study, after explaining the period of limitation and the period limitation for criminal cases in compensation liability arising from tort, whether it is possible to apply the the period of limitation for criminal cases in compensation liability of legal entities arising from tort will be evaluated within the framework of the opinions in the doctrine and judicial decisions.

Keywords

- Period of Limitation • Tort • Period of Limitation for Criminal Cases
- Legal Entity • Compensation

GİRİŞ

Zamanaşımı, asli işlevi kamu düzenini korumak¹ olan ve aynı zamanda tazminat hukuku uygulamasında hiç şüphesiz en sık karşılaşılan kurumlardan biridir. Nitekim zamanaşımı kavramı, “*alacak hakkının belli bir süre kullanılmaması yüzünden dava edilebilme niteliğinden*

¹ FURRER, Andreas/MULLER-CHEN, Markus/ÇETİNER, Bilgehan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Güncellenip Gözden Geçirilmiş 2. Bası, İstanbul 2022, s. 750.

*yoksun kalması*²” anlamı taşıdığından, gerek davacı gerekse davalı taraf açısından oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde zamanaşımı, yargılama neticesinde uyuşmazlığa konu hakkın mevcudiyeti hukuken sabit olsa dahi bu hakkın mahkeme aracılığıyla davacı tarafa verilmesi imkânını ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle mevzuattaki zamanaşımına dair hükümlerin açık olması ve istikrarlı bir uygulamanın benimsenmesi, kişilerin hukuki güvenliğinin sağlanması ve dolayısıyla hukuk devleti niteliğinin uygulamada karşılık bulabilmesi açısından göz ardı edilemeyecek bir gerekliliktir. Zira 1982 Anayasası³’nın 2. maddesinde cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılan hukuk devletinin unsurlarından olan “*belirlilik ilkesinin*” bir neticesi olarak, kanuni düzenlemelerin herhangi bir kuşku oluşturmayacak şekilde açık ve net olması beklenir. Hukuk güvenliğinin gerçekleştirilebilmesi açısından da bir kanuni düzenlemenin bu nitelikleri haiz olması gerekir⁴. Ayrıca “*hukuki güvenlik ilkesi*”, mümkün olduğu ölçüde hukuki istikrarın tesis edilmesini de zorunlu kılar⁵.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu⁶’nın (TBK) 72. maddesinde haksız fiilden kaynaklanan tazminat taleplerine ilişkin zamanaşımı süresi düzenleme altına alınmıştır. Bu hükmün ilk fıkrasının geçen “*Ancak, tazminat ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiilden doğmuşsa, bu zamanaşımı uygulanır.*” ifadesiyle suç niteliği taşıyan haksız fiillerden kaynaklanan tazminat sorumluluğunda, ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanması mümkün kılınmıştır. Dolayısıyla söz konusu hükmün uygulanabildiği durumlarda tazminat sorumluluğunun kaynağı olan fiil, hem haksız fiil hem de suç

² Y. HGK, 15.05.2024, E. 2023/256, K. 2024/237 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 22.02.2025); Y. 3. HD, 09.01.2024, E. 2023/5097, K. 2024/67 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 22.02.2025); **TEKİNAY** Selâhattin Sulhi/**AKMAN**, Sermet/**BURCUOĞLU**, Halûk/**ALTOP**, Atillâ, Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Baskı, İstanbul 1993, s. 1030.

³ RG, 09.11.1982, S. 17863 (Mükerrer).

⁴ AYM, 14.09.2024, E. 2024/99, K. 2024/162 (Kararlar Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 18.02.2025).

⁵ **AKYILMAZ**,Bahtiyar/ **SEZGİNER**, Murat/**KAYA**, Cemil, Türk İdare Hukuku, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 8. Baskı, Ankara 2017, s. 144.

⁶ RG, 04.02.2011, S. 27836.

niteliğindedir⁷. Haksız fiille zarar verenin gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi olabileceği de açıktır⁸. Oysa 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu⁹'nun (TCK) 20. maddesinin gerekçesinde belirtildiği üzere, sadece gerçek kişiler bir suçun faili olabilmektedir¹⁰. Ancak ilgili hükümde, aynı zamanda suç teşkil eden haksız fiilden kaynaklanan tazminat sorumluluğunda ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanması açısından tazminat yükümlüsünün gerçek ya da tüzel kişi olmasına göre bir ayırım yapılmamıştır.

TBK m. 72/1-c.1'in özellikle tüzel kişilerin tazminat yükümlüsü olduğu davalarda, yeknesak bir uygulama alanına sahip olmadığı görülmektedir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu¹¹ (TMK) m. 5 gereği "*uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkileri*" açısından uygulanabilen bu hükmün tabii ki haksız fiilden kaynaklanan bütün uyuşmazlıkların her türlü özelliklerini dikkate alan kazuistik bir yapıda olması gerektiği söylenemez. Nitekim bu durum söz konusu düzenlemenin genel hüküm niteliğiyle bağdaşmaz. Ancak Türk Borçlar Kanunu'nun diğer hükümlerinde ve özel kanunlarda da bu hükmün tazminat yükümlüsü tüzel kişiler açısından uygulanıp uygulanmayacağına yönelik açık ve net düzenlemelere yer verilmemiş olması hukuki istikrarın sağlanmasını engellemektedir.

Tüzel kişilerin organlarının suç niteliği taşıyan haksız fiillerinden kaynaklanan tazminat sorumluluğunda, tazminat yükümlüsü tüzel kişi açısından ceza davası zamanaşımının uygulanmasının mümkün olup olmadığı hususunda öğretide görüş birliği bulunmadığı¹², Yargıtay'ın ise

⁷ Bkz. II, A, 1.

⁸ **BAYSAL**, Başak, Haksız Fiil Hukuku, 1. Baskı, İstanbul 2019, s. 46.

⁹ RG, 12.10.2004, S. 25611.

¹⁰ Gerekçe için bkz. **EROL**, Haydar, Açıklamalı ve En Yeni İçtihatlı Türk Ceza Kanunu, C. 1, Ankara 2015, s. 143; **ÖZBEK** Veli Özer, TCK İzmir Şerhi Türk Ceza Kanununun Anlamı (Açıklamalı-Gerekçeli-İçtihatlı) C. I, Genel Hükümler (Madde 1-75), Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş 4. Bası, Ankara 2010, s. 211. Tüzel kişilerin bir suçun faili olup olamayacağına ilişkin öğretideki görüşler için bkz. **ÖZEN**, Mustafa, Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara 2019, s. 379-380.

¹¹ RG, 08.12.2001, S. 24607.

¹² Bkz. II, B, 1.

önceki kararlarında uygulanmaması¹³ gerektiği yönündeki görüş ortaya koymakla birlikte 26.09.2012 tarihli Hukuk Genel Kurulu kararından sonra uygulanması¹⁴ gerektiği kanaatine vardığı görülmektedir. Ancak Hukuk Genel Kurulu bu konudaki kararında oybirliğine varamamış ve ancak oyçokluğuyla ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği sonucuna ulaşmıştır¹⁵. Ayrıca Hukuk Genel Kurulu'nun söz konusu kararı neticesinde, Yargıtay ilgili hukuk dairesi adam çalıştıran sıfatını haiz tüzel kişi açısından ceza davası zamanaşımının uygulanıp uygulanmayacağına dair görüşünü değiştirmiştir¹⁶.

Diğer taraftan işverenin iş kazasından kaynaklanan tazminat sorumluluğu açısından da istikrar kazanmış bir uygulamanın bulunduğu söylenemez. Zira işverenin iş kazasından kaynaklanan tazminat sorumluluğunda ceza davası zamanaşımının uygulanıp uygulanmayacağı hususunda bölge adliye mahkemelerinin yeknesak bir uygulama benimsememiş olması nedeniyle Antalya Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Daireleri Başkanlar Kurulu, Yargıtay'dan bölge adliye mahkemelerinin kararları arasındaki uyumsuzluğun giderilmesi talep edilmiştir¹⁷.

¹³ "...Organlarından sorumlu olan tüzel kişilere (MK. 48) TCK.nun 102. maddesinin öngördüğü ceza davasına ilişkin zamanaşımı uygulanamaz. ..." Y. 4. HD, 15.01.1979, E. 1978/12904, K. 1979/146 (Hukuki Net, Erişim Tarihi: 21.02.2025).

¹⁴ "...Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2012/4-319 esas, 2012/619 karar sayılı kararında da belirtildiği gibi tüzel kişilerin organlarının işledikleri haksız fiil aynı zamanda suç teşkil ediyorsa ceza zamanaşımı süresinin tüzel kişi aleyhine açılan tazminat davasında da uygulanması gerekir..." Y. 4. HD, 28.04.2015, E. 2014/8695, K. 2015/5186 (De Jure AI, Erişim Tarihi: 20.02.2025).

¹⁵ "...Genel Kurulda bir kısım üyeler: ... kural olarak uzamış ceza zamanaşımının uygulanmaması gerektiğini belirtmişlerse de; bu görüş, kurul çoğunluğunca benimsenmemiş; ... tüzel kişi hakkında da ceza zamanaşımı süresinin kabulünün uygun olacağı kabul edilmiştir." Y. HGK, 26.09.2012, E. 2012/319, K. 2012/619 (De Jure AI, Erişim Tarihi: 20.02.2025).

¹⁶ "Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 26/09/2012 tarih ve 2012/...-319 Esas, 2012/619 Karar sayılı kararı ile; ... tüzel kişiler hakkında da ceza davası zamanaşımı süresinin kabulünün uygun olacağı kabul edilmiştir. Bu sebeple; Dairemiz, adam çalıştıranlar (malen sorumlular) hakkında ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanmayacağına ilişkin içtihadından dönmüştür." Y. 4. HD, 03.12.2013, E. 2013/15875, K. 2013/19016 (De Jure AI, Erişim Tarihi: 19.02.2025).

¹⁷ Bkz. Y. 10. HD, 16.07.2024, E. 2024/7454, K. 2024/8204 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 19.02.2025).

Çalışmada haksız fiillerde ceza dava zamanaşımı süresi ve bu sürenin tüzel kişi tazminat yükümlüsü açısından uygulanıp uygulanamayacağı hem mevzuat hem de yargı kararları çerçevesinde incelenecektir. Bu doğrultuda birinci bölümde genel olarak haksız fiilden kaynaklanan tazminat sorumluluğuna ilişkin zamanaşımı süresi ve ceza davası zamanaşımı süresi açıklanacaktır. İkinci bölümde ise haksız fiilden kaynaklanan tazminat sorumluluğunda ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanmasının şartlarının ve tüzel kişilerin tazminat sorumluluğunda ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanıp uygulanmayacağı üzerinde durulacaktır. Bu bölümde tüzel kişinin organlarının fiillerinden, motorlu araç işleten tüzel kişinin motorlu araç kazalarından, adam çalıştıran tüzel kişinin çalışanının fiillerinden ve işveren tüzel kişinin iş kazasından kaynaklanan tazminat sorumluluğunda ceza davası zamanaşımının uygulanıp uygulanmayacağı değerlendirilecektir.

I. GENEL OLARAK HAKSIZ FİİLDEN KAYNAKLANAN TAZMİNAT SORUMLULUĞUNDA ZAMANAŞIMI SÜRESİ VE CEZA DAVASI ZAMANAŞIMI SÜRESİ KAVRAMI

A. Haksız Fiilden Kaynaklanan Tazminat Sorumluluğunda Zamanaşımı Süresi

1. Zamanaşımı Kavramı

Kanun koyucu tarafından öngörülen belirli bir zamanın geçmesi, haklar üzerinde temelde iki farklı etki göstermektedir. İlki öngörülen zamanın geçmesiyle hakkın kesin şekilde sona ermesi durumu ifade eden hak düşürücü süre etkisidir¹⁸. Belirtmek gerekir ki hak düşürücü sürelerde öngörülen belirli bir zamanın geçmiş olmasının yanında hak sahibinin yapması gereken fiilleri icra etmeyerek bu zaman içinde hareketsiz kalmış olması da söz konusudur¹⁹. Zamanın haklara yönelik diğer etkisi ise, hak düşürücü süreden farklı olarak, hakkı sona

¹⁸ EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 29. Baskı, Ankara 2024, s. 1450.

¹⁹ OĞUZMAN, M. Kemal/ÖZ, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, Güncellenip Genişletilmiş 22. Bası, İstanbul 2024, s. 619; ÇELİK, Nazlı Hilal, Zamanaşımı, Öz, Turgut/ Acar, Faruk/Gökyayla, Emre/ Develioğlu, Murat (Editörler), İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu-Yürürlük Kanunu Cilt 1, 3. Bası, İstanbul 2019, s. 1081.

erdirmemekle birlikte, hak sahibinin hakkını ileri sürmesi durumunda hakkı engellemeye yöneliktir ki zamanaşımı bu kapsamda yer alır²⁰. Dolayısıyla zamanaşımı kurumu, alacaklının alacağını talep yetkisini zaman yönüyle sınırlandırmaktadır²¹. Nitekim zamanaşımı, alacaklının kanunda öngörülen süreyi alacağını elde etmeye yönelik harekete geçmemesi neticesinde borçluya borcunu ifadan süresiz şekilde kaçınma imkânı tanımaktadır²².

Zamanaşımı kavramı, mevzuatta tanımlanmış değildir²³. Öğretide yapılan bir tanıma göre zamanaşımı, alacak hakkının kanun tarafından öngörülen sürenin içinde kullanılmamış olması nedeniyle dava edilebilme özelliğini kaybetmesi anlamına gelmektedir²⁴. Yargıtay'a göre ise zamanaşımı kavramı "*yasanın öngördüğü belli bir sürenin geçmesiyle, bir hakkın kazanılmasına veya bir borçtan kurtulunmasına olanak veren bir hukuki müessesedir.*"²⁵. Bu tanım, eşya hukukuna ilişkin olan²⁶, kazandırıcı zamanaşımını da kapsayan genel bir tanım niteliğindedir. Çalışmamız açısından zamanaşımı, tanımda geçen "*bir borçtan kurtulunmasına olanak veren*" bir kurum olması yönüyle ele alınmaktadır. Ancak bu ifade,

²⁰ EREN, s. 1450.

²¹ VON TUHR Andreas (Çeviren: Edege, Cevat), Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, C. 1-2, 2. Baskı, İstanbul 1983, s. 687; KILIÇOĞLU, Mustafa, Sorumluluk Hukuku, C. I, Sözleşme Dışı Sorumluluk, 1. Bası, Ankara 2002, s. 557.

²² OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel Cilt 1, s. 619; ÇELİK, Zamanaşımı, s. 1081.

²³ NARTER, Sami, Kusursuz Sorumluluk, Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku, Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara 2024, s. 1476; ÖZKAYA, Eraslan, Özel Hukukumuzda Zamanaşımı ve Hak Düşürücü Süreler, Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara 2023, s. 38.

²⁴ ANTALYA, O. Gökhan, Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1, 2, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara 2019, s. 607. Aynı yönde tanımlar için bkz. ERTAŞ, Şeref, "Sürekli Borç İlişkilerinde (Dauerschuldverhaeltnisse) Zamanaşımı", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 16 (Özel Sayı), 2014 (Basım Yılı: 2015), 16 (Özel Sayı), s. 3093; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1030. Öğretide yapılan diğer tanımlar için bkz. ÖZKAYA, s. 199.

²⁵ Y. HGK, 17.12.2019, E. 2017/2131, K. 2019/1373 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 21.02.2025); Y. 13. HD, 01.10.2013, E. 2013/8995, K. 2013/23979 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 21.02.2025); Y. 21. HD, 17.09.2015, E. 2014/22326, K. 2015/16925 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 21.02.2025); Y. 10. HD, 04.06.2018, E. 2015/21030, K. 2018/5469 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 21.02.2025).

²⁶ ÖZKAYA, s. 40.

borçlunun borcunun sona erdiği anlamı taşımamaktadır. Nitekim zamanaşımı, borçlunun borcunu/alacaklının alacak hakkını sona erdirmez²⁷. Tanımda geçen söz konusu ifadeyle kastedilenin yine Yargıtay'ın zamanaşımına ilişkin yaptığı tanımda belirttiği üzere *“alacak hakkının belli bir süre kullanılmaması yüzünden dava edilebilme niteliğinden yoksun kalması²⁸”* olduğu söylenebilir.

Zamanaşımına ilişkin yapılan tanımlarda geçen dava edilebilme niteliğinden yoksunlukla kastedilen, zamanaşımına uğrayan bir alacağın davaya konu edilemeyeceği değildir. Gerçekten, alacaklı zamanaşımına uğramış da olsa alacağını davaya konu edebilir²⁹. Nitekim borçlunun zamanaşımı def'ini ileri sürmeme ihtimali olduğu için alacaklı tabii ki bu ihtimale güvenerek zamanaşımına uğramış alacağı için dava açma imkânına sahiptir³⁰. Kaldı ki zamanaşımı, borçlunun ileri sürmediği durumda hâkim tarafından re'sen de dikkate alınmamaktadır (TBK m. 161). Ancak borçlunun, usule uygun bir şekilde, zamanaşımı def'ini ileri sürmesi durumunda alacaklının talebi reddedilir³¹. Dolayısıyla zamanaşımına uğramış bir borç, devlet gücüyle tahsil edilebilme özelliğini kaybettiğinden ifa edip etmeme hususu borçlunun takdirine

²⁷ ÇELİK, Ahmet Çelik, Tazminat ve Alacaklarda Sorumluluk ve Zamanaşımı, Yeniden Yazılmış ve Genişletilmiş 3. Baskı, Ankara 2018, s. 203; ÜNLÜTEPE, Mustafa, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. Baskı, Ankara 2021, s. 307; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1030; EREN, s. 1449; NARTER, s. 1477; ARAT, Ayşe, “Türk Borçlar Hukukunda Alacak Zamanaşımı”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 3-4, 2004, s. 198; HATEMİ, Hüseyin/GÖKYAYLA, K. Emre, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 5. Bası, İstanbul 2021, s. 366; BAŞPINAR, Veysel/ALTUNKAYA, Mehmet, “Depremden Doğan Zararların Tazmininde Zamanaşımının Başlaması ve Süresi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 57, S. 1, 2008, s. 101; FURRER/MULLER-CHEN/ÇETİNER, s. 749 ve 763.

²⁸ Y. HGK, 15.05.2024, E. 2023/256, K. 2024/237 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 22.02.2025); Y. 3. HD, 09.01.2024, E. 2023/5097, K. 2024/67 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 22.02.2025). Aynı tanım için bkz. TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1030.

²⁹ ÜNLÜTEPE, s. 307. Zamanaşımını dava hakkına son erdirmekten daha ziyade davanın reddedilmesine neden olan bir kurum olarak tanımlamak daha yerinde olur (ÇELİK, Tazminat, s. 204).

³⁰ BERKİ, Şakir, “Hukukda Müddet Çeşitleri”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 25, S.1, 1968, s. 106.

³¹ AKÇAY, Engin, Türk Borçlar Kanunu'na Göre Zamanaşımı, 1. Baskı, İstanbul 2010, s. 10; ÇELİK, Tazminat, s. 204.

bırakılmış olmaktadır³². Bununla birlikte alacağı ifa edip etmemeye dair tanınan bu serbestlik³³, borçlunun zamanaşımını def'ini kullanırken TMK m. 2'de öngörülen dürüstlük kuralından bağımsız tutulduğu anlamına gelmez. Diğer bir ifadeyle borçlunun zamanaşımı def'ini dürüstlük kuralına uygun kullanması gerekmektedir³⁴. Aksi takdirde mahkeme zamanaşımı def'ini dikkate almaksızın kararını vermelidir³⁵.

Zamanaşımı süresi geçtiğinde alacak hakkı ortadan kalkmış olmaz³⁶. Zamanaşımına uğramış borç sadece eksik (tabii) borca dönüşür³⁷. Ancak belirtmek gerekir ki zamanaşımına uğraması tek başına bir borcu, eksik borca dönüştürmez. Eksik borç hâlini alabilmesi için borçlunun zamanaşımı def'ini ileri sürmüş olması da aranır³⁸. Diğer taraftan borçlu, zamanaşımına uğramış da olsa borcunu ifa edebilir³⁹. Varlığını devam ettiren bir borcu ödediği için yaptığı ödemeyi geri isteyemez⁴⁰. Borçlu, borcu varlığını koruduğu için sebepsiz zenginleşme hükümlerinden hareketle yerine getirdiği bu ifayı geri talep edememektedir⁴¹. Hatta borcunun zamanaşımına uğradığını bilmeyerek ifada bulunmuş olsa dahi TBK m. 78/2 gereği sebepsiz zenginleşme hükümlerinden faydalanamaz.

³² Y. HGK, 17.04.2024, E. 2024/135, K. 2024/185 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 24.02.2025); **TUTUMLU**, Mehmet Akif, Türk Borçlar Hukukunda Zamanaşımı ve Uygulaması, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara 2008, s. 28.

³³ **TUTUMLU**, s. 475.

³⁴ **ERDEM**, Mehmet, Özel Hukukta Zamanaşımı, 1. Baskı, İstanbul 2010, s. 390; **ÇELİK**, Tazminat, s. 241; **BAŞPINAR/ALTUNKAYA**, s. 102.

³⁵ **OĞUZMAN/ÖZ**, Borçlar Genel Cilt 1, s. 643; **AKÇAY**, s. 161; **ÇELİK**, Tazminat, s. 242-243.

³⁶ Y. HGK, 15.05.2024, E. 2023/256, K. 2024/237 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 22.02.2025); Y. 3. HD, 09.01.2024, E. 2023/5097, K. 2024/67 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 22.02.2025); **HAVUTÇU**, Ayşe, "Haksız Fiil Sorumluluğunda Zamanaşımı Sürelerinin Başlangıcı", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. Özel Sayı, 2010 (Basım Yılı: 2012), (2010, Basım Yılı: 2012), s. 581.

³⁷ **AKÇAY**, s. 10; **ÇELİK**, Tazminat, s. 203; **ANTALYA**, s. 607; **ARAT**, s. 194; **FEYZİOĞLU**, Feyzi Necmeddin, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.I, Yenilenmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul 1976, s. 707.

³⁸ Y. HGK, 17.04.2024, E. 2024/135, K. 2024/185 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 24.02.2025); **TUTUMLU**, s. 480. Aynı yönde bkz. **ÜNLÜTEPE**, s. 312.

³⁹ **AKÇAY**, s. 9; **TUTUMLU**, s. 478; **HATEMİ/GÖKYAYLA**, s. 368.

⁴⁰ **VELİDEDEOĞLU**, H. V./**KAYNAR**, Reşat, Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Umumi Hükümler, 3. Bası, İstanbul 1960, s. 215.

⁴¹ **ÖZKAYA**, s. 316; **EREN**, s. 1472.

Zamanaşımına uğradığını bilmesine rağmen ifade bulunduğu ihtimalde ise borçlunun zimni olarak zamanaşımından vazgeçtiği sonucuna ulaşılır⁴².

Maddi hukuka dair bir kurum olan⁴³ zamanaşımı, hukuk güvenliğini ve hukuk barışını temin etmeyi amaç edinmektedir⁴⁴. Gerçekten, hukuk güvenliğinin gereği olarak, bir alacaklının alacak hakkını kullanma hususunda çok gecikmemesi beklenir⁴⁵. Zamanaşımı da, alacaklının alacağını talep etme yetkisine zaman yönüyle sınırlandırmak⁴⁶ ve daha açık bir ifadeyle gerek dava gerekse cebri icra yoluyla elde edilebilme niteliğini ortadan kaldırmak⁴⁷ suretiyle bu gerekliliği hizmet etmektedir. Zira herhangi bir hukuki işlemin sürekli şekilde dava tehdidinde maruz bırakılması hem hukuki güvenlik hem de istikrar ilkeleriyle örtüşmemektedir⁴⁸.

2. Genel Olarak Türk Borçlar Kanunu'na Göre Haksız Fiilden Kaynaklan Tazminat Taleplerinde Zamanaşımı Süresi

6098 sayılı TBK m. 72'de haksız fiilden kaynaklanan tazminat taleplerine ilişkin zamanaşımı süresi düzenleme altına alınmıştır. 818 sayılı Borçlar Kanunu⁴⁹'nun 60. maddesinde "*Zarar ve ziyan yahut manevi zarar namıyla nakdi bir meblağ tediyesine müteallik dava*"nın öngörülen sürelerin geçmesinde sonra dinlenmeyeceği belirtilmekteydi. Oysa 6098 sayılı TBK m. 72'de "*Tazminat istemi*"nin zamanaşımına uğrayacağından bahsedilmektedir. Dolayısıyla mevcut Kanun, alacağın dava yoluyla talebini de kapsayan daha geniş bir ifade kullanmayı tercih etmiştir. Öyle ki hükmün gerekçesinde, tazminat talebinin dava yoluyla ileri sürülmesinin zorunlu olmadığı ve dolayısıyla dava dışı da ileri

⁴² ÇELİK, Tazminat, s. 238.

⁴³ ERDEM, s. 8; ANTALYA, s. 607. Zamanaşımının usul hukukuna dair bir kurum olmadığı yönünde bkz. VON TUHR, s. 688.

⁴⁴ NARTER, s. 1476; ANTALYA, s. 607.

⁴⁵ DESCHENAUX, Henri/ TERCIER Pierre (Çeviren: Özdemir, Salim), Sorumluluk Hukuku, Ankara 1983, s. 162.

⁴⁶ VON TUHR, s. 687; KILIÇOĞLU, Sorumluluk, s. 557.

⁴⁷ ERDEM, s. 7; TUTUMLU, s. 27-28.

⁴⁸ AYM, 10.07.2024, B. 2019/22031 (Kararlar Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 23.02.2025).

⁴⁹ RG, 29.04.1926, S. 359.

sürülebileceği⁵⁰ belirtilmek suretiyle söz konusu ifade değişikliğinin bilinçli bir tercih olduğu ortaya koyulmuştur.

Kanunlarda haksız fiile dayanan tazminat talebi için ayrıca özel bir zamanaşımı süresi öngörülmediği sürece TBK m. 72'de düzenlenen süreler uygulama alanı bulur⁵¹. Bu hükümde üç çeşit zamanaşımı süresi öngörülmüştür⁵². Bu süreler, normal/olağan/nispi zamanaşımı süresi olarak nitelendirilen iki yıllık süre, üst (azamî)/kesin/mutlak zamanaşımı süresi olarak nitelendirilen on yıllık süre ve istisnai/olağanüstü zamanaşımı süresi olarak nitelendirilen ceza davası zamanaşımı süresidir⁵³. Belirtmek gerekir ki haksız fiile dayanan tazminat ilişkisinden kaynaklanan talepler de esasında hukuken alacak hakkı niteliğini haizdir. Ancak kanun koyucu zamanaşımı süreleri ve bu sürelerin başlangıç anı açısından TBK m. 146 vd. yer alan hükümlerden ayrılmayı tercih etmiştir⁵⁴. Ayrıca söz konusu hükümde öngörülen süreler, haksız fiile dayanan maddi tazminat taleplerinin yanı sıra manevi tazminat talepleri açısından da uygulanma imkânına sahiptir⁵⁵.

⁵⁰ TBK m. 72, TBMM Başkanlığına 24.12.2007 tarihinde arzına karar verilen Türk Borçlar Kanunu Tasarısı'nın 71. maddesine karşılık gelmektedir. İlgili hükmün gerekçesi için bkz. <https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D23/Y2/T1/WebOnergeMetni/578268da-66d3-44ae-8582-b3bea0888fcd.pdf> (Erişim Tarihi: 25.02.2025).

⁵¹ AKÇAY, s. 59. Aynı yönde bkz. TUTUMLU, s. 53.

⁵² ÇELİK, Tazminat, s. 275; NARTER, s. 1500; ÇELİK, Zamanaşımı, s. 1086; OĞUZMAN, M. Kemal/ÖZ, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, Gözden Geçirilmiş 18. Bası, İstanbul 2023, s. 77; EREN, s. 947.

⁵³ ÇELİK, Tazminat, s. 275; NARTER, s. 1500-1502; ÇELİK, Zamanaşımı, s. 1086; OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel Cilt 2, s. 77; EREN, s. 947; ARIKAN, Şafak, Türk Borçlar Kanunu'na Göre Bedensel Zararlarda Manevi Tazminat, 1. Baskı, Ankara 2020, s. 134.

⁵⁴ NARTER, s. 1500; EREN, s. 947. Zamanaşımı süresi ve bunların başlangıç anı dışındaki hususlarda zamanaşımı dair genel hükümler uygulama alanı bulur (AKÇAY, s. 60).

⁵⁵ ERDEM, s. 124; BUDAK, Muhammed Alparslan, Haksız Fiilde Zararın Tazmini, İstanbul 2021, s. 80; AKKAYAN YILDIRIM, Ayça, "Geç Ortaya Çıkan Bedensel Zararların Tazmini Taleplerinde Uygulanacak Zamanaşımının Yeni Eğilimler Çerçevesinde Değerlendirilmesi", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 74, S. 1, 2016, s. 191.

Yargıtay tarafından “kısa zamanaşımı süresi⁵⁶” olarak isimlendirilen iki yıllık zamanaşımı süresinin başlangıcı, TBK m. 72/1’e göre “zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarih” olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla kanun koyucu genel zamanaşımı süresinin başlangıcı olarak belirlenen alacağın muaccel olma anını (TBK m. 149/1), haksız fiilden kaynaklanan tazminat taleplerine ilişkin iki yıllık zamanaşımı süresinde uygulamamıştır⁵⁷. Bu sürenin başlangıcı için gerekli olan fiilen öğrenmenin varlığıdır. Zarar görenin sadece öğrenebilecek durumda olması kısa zamanaşımı süresinin başlamasına neden olmaz⁵⁸. Haksız fiil devam etmekteyse de iki yıllık zamanaşımı süresi işlemeye başlamaz⁵⁹. Ayrıca iki yıllık zamanaşımı süresinin başlaması için ilgili hüküm gereği, gerek zararın gerekse tazminat yükümlüsünün öğrenilmiş olması gerekmektedir. Zararın ve tazminat yükümlüsünün farklı tarihlerde öğrenilmesi söz konusu olabilir. Bu durumda zarar ve tazminat yükümlüsünden hangisi daha sonra öğrenilmişse iki yıllık zamanaşımı süresinin başlangıç tarihi de onun öğrenildiği tarih olur⁶⁰.

TBK m. 72/1 gereği iki yıllık zamanaşımı süresinin başlayabilmesi için zarara uğrayanın öğrenmesi gereken hususlardan biri, zarardır. Zararın öğrenildiğinin kabul edilebilmesi için tazminatın hesaplanmasında esas alınacak her ayrıntının bilinmesi gerekli değildir. Dava açılabilmesine olanak tanıyacak ölçüde zararın mevcudiyetinin, niteliğinin ve temel unsurlarının öğrenilmesi yeterli kabul edilmektedir⁶¹. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’na göre “Zarar görenin zararı öğrenmesi demek, zararın varlığı, mahiyeti ve esaslı unsurları hakkında bir dava açılmasına

⁵⁶ Y. 11. HD, 15.04.2021, E. 2019/4312, K. 2021/3720 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 26.02.2025); Y. HGK, 23.01.2020, E. 2019/233, K. 2020/56 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 26.02.2025); Y. 13. HD, 24.10.2019, E. 2019/2955, K. 2019/10484 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 26.02.2025).

⁵⁷ Aynı yönde bkz. VON TUHR, s. 387.

⁵⁸ FURRER/MULLER-CHEN/ÇETİNER, s. 491; OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel Cilt 2, s. 78; ÇELİK, Tazminat, s. 279; AKÇAY, s. 61-62.

⁵⁹ Y. 11. HD, 15.04.2021, E. 2019/4312, K. 2021/3720 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 27.02.2025); KILIÇOĞLU, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş-Genişletilmiş 28. Bası, Ankara 2024, s. 616.

⁶⁰ NARTER, s. 1501; AKÇAY, s. 61.

⁶¹ TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 718-719; OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel Cilt 2, s. 78; ÇELİK, Zamanaşımı, s. 1087; ÜNLÜTEPE, s. 201.

ve davanın gerekçelerini göstermeye elverişli bütün hâl ve şartların öğrenilmiş olması demektir. Zararın öğrenilmesi, zarar verici olayın değil zararın varlığı, niteliği, unsurları ve kapsamının kesin olarak bilinmesi demektir⁶². Ayrıca zarara neden olan fiilin neticeleri ile zarar tamamen gerçekleşmediği sürece zararın öğrenildiğinden bahsedilememektedir⁶³.

İki yıllık zamanaşımı süresinin başlaması için TBK m. 72/1 gereği, zarara uğrayanın tazminat yükümlüsünü de öğrenmesi gerekmektedir. Tazminat yükümlüsü ile kastedilen kusura dayanan haksız fiil sorumluluğunda zarar veren, kusura dayanmayan haksız fiil sorumluluğunda ise sorumlu kişidir⁶⁴. Tazminat yükümlüsünün öğrenilmesinden söz edilebilmesi için tazminat yükümlüsü kişinin kesin bir şekilde bilinmesi gerekir⁶⁵. Tazminat yükümlüsünün kim olduğuna dair sadece bir tahminin varlığı ya da bu hususta basit bir kanaatin elde edilmesi, öğrenme olarak değerlendirilemez⁶⁶. Tazminat yükümlüsünün birden fazla olması mümkündür. Eğer bu kişiler, talebe konu zararın tazmininden müteselsilen sorumluyorsa müteselsilen sorumluların borçları birbirinden bağımsız olduğu için her tazminat yükümlüsü açısından iki yıllık zamanaşımı süresinin işlemeye başlayacağı tarihinin ayrı ayrı hesaplanması gerekmektedir⁶⁷.

Haksız fiil nedeniyle zarara uğrayanın tüzel kişi olması durumunda zararı ve tazminat yükümlüsünü kimin öğrenmesiyle iki yıllık zamanaşımı süresinin başlayacağını tespit etme önem arz eder. Yargıtay'a göre zarar görenin tüzel kişi olduğu durumda esas olan dava açmaya yönelik emir verme yetkisine sahip olan organın öğrenip öğrenmediğidir. Daha açık bir ifadeyle bu organı oluşturan kişi veya kurulun zararı ve

⁶² Y. HGK, 08.05.2024, E. 2020/603, K. 2024/224 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 26.02.2025); Y. HGK, 28.02.2024, E. 2019/408, K. 2024/127 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 26.02.2025); Y. HGK, 24.06.2021, E. 2018/1020, K. 2021/832 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 26.02.2025); Y. HGK, 03.12.2019, E. 2017/2180, K. 2019/1275 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 26.02.2025).

⁶³ Y. HGK, 08.05.2024, E. 2020/603, K. 2024/224 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 26.02.2025); ÇELİK, Tazminat, s. 283.

⁶⁴ ANTALYA, s. 616; ÇELİK, Zamanaşımı, s. 1089.

⁶⁵ EREN, s. 949; AKÇAY, s. 63; ANTALYA, s. 616.

⁶⁶ ERDEM, s. 174; ANTALYA, s. 616.

⁶⁷ ANTALYA, s. 617; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 718; ÇELİK, Zamanaşımı, s. 1090.

tazminat yükümlüsünü öğrenmesiyle birlikte iki yıllık zamanaşımı süresi işlemeye başlar. Haksız fiil nedeniyle uğranılan zararın tazmini için dava açmaya yönelik emir verme yetkisi bulunan organ dışındaki organların zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrenmesi, söz konusu zamanaşımı süresinin başlaması açısından gerekli olan öğrenmenin gerçekleştiği anlamına gelmez⁶⁸. Öğretide de sürenin başlaması için dava açmaya yetkili organın öğrenmiş olması gerektiği belirtilmektedir⁶⁹.

Mutlak zamanaşımı süresi olan on yıllık süre ise TBK m. 72/1 gereği, haksız fiilin işlendiği tarihte başlamaktadır. Öğretide bu sürenin başlangıç anına ilişkin doğru tanımın, zarara neden olan fiilin tamamlanma günü olduğu belirtilmiştir⁷⁰. Gerçekten, zarara neden olan olay ya da fiil devam ettiği sürece on yıllık zamanaşımı süresi işlemeye başlamaz⁷¹. Ayrıca bu sürenin başlaması açısından zararın ve tazminat yükümlüsünün öğrenilmiş olmasına ihtiyaç bulunmamaktadır⁷². On yıllık zamanaşımı süresi dolmasından sonra zarar ve tazminat yükümlüsü öğrenilmiş de olsa iki yıllık zamanaşımı süresinin işlemeye başlaması ve zarara uğrayan kişinin bu süreden faydalanması mümkün değildir⁷³. Aynı şekilde iki yıllık zamanaşımı süresi geçtikten sonra da on yıllık mutlak zamanaşımı süresinin herhangi bir etkisi olmaz⁷⁴. Zarar ve tazminat yükümlüsü on yıllık zamanaşımı süresinin dolmasına iki yıldan daha kısa bir süre kaldığında öğrenilmişse zarar gören sadece iki yıldan kısa olan bu süreden faydalanabilir⁷⁵.

⁶⁸ Y. 17. HD, 22.10.2020, E. 2020/1504, K. 2020/6075 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 27.02.2025); Y. 17. HD, 20.11.2018, E. 2018/334, K. 2018/10954 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 27.02.2025). Aynı yönde bkz. Y. 7. HD, 15.03.2011, E. 2010/4250, K. 2011/1539 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 27.02.2025); Y. 7. HD, 21.09.2010, E. 2010/2952, K. 2010/4799 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 27.02.2025).

⁶⁹ **OĞUZMAN/ÖZ**, Borçlar Genel Cilt 2, s. 78; **SAVAŞ**, Fatma Burcu, "Haksız Fiil Tazminatının Tabi Olduğu Zamanaşımı Süresinin İşlemeye Başlama Anı", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 74, 2008, s. 129.

⁷⁰ **ÇELİK**, Tazminat, s. 300.

⁷¹ **FURRER/MULLER-CHEN/ÇETİNER**, s. 496; **KILIÇOĞLU**, Borçlar Genel, s. 618. Aynı yönde bkz. **ANTALYA**, s. 619.

⁷² **ERDEM**, s. 183. Aynı yönde bkz. **FURRER/MULLER-CHEN/ÇETİNER**, s. 495.

⁷³ **KILIÇOĞLU**, Borçlar Genel, s. 618; **ÇELİK**, Zamanaşımı, s. 1092; **EREN**, s. 950.

⁷⁴ **OĞUZMAN/ÖZ**, Borçlar Genel Cilt 2, s. 81. Aynı yönde bkz. **ANTALYA**, s. 618

⁷⁵ Aynı yönde bkz. **KILIÇOĞLU**, Borçlar Genel, s. 618. Örnekler için bkz. **ÇELİK**, Zamanaşımı, s. 1092; **OĞUZMAN/ÖZ**, Borçlar Genel Cilt 2, s. 81.

Haksız fiilin aynı zamanda suç teşkil etmesi durumunda, TBK m. 72/1-c.2 uygulanır. Bu hüküm gereği ceza kanunları, haksız fiil olmasının yanı sıra suç da teşkil eden fiil için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmekteyse haksız fiilden kaynaklanan tazminat sorumluluğunda bu zamanaşımı süresi uygulama alanı bulur. Aşağıda TBK m. 72/1-c.2'de kastedilen zamanaşımı süresi açıklanmıştır.

B. Ceza Davası Zamanaşımı Süresi

Yargıtay Ceza Genel Kuruluna göre zamanaşımı kavramı "*yasada yazılı sürelerin geçmesi ile, devletin cezalandırma hakkını düşüren, kamu davası açılmamış ise açılmasına, açılmış ise takibine, mahkûmiyet hükmü verilmiş ise cezanın infazına engel olan bir haldir*⁷⁶". Kurul, hem dava zamanaşımı hem de ceza zamanaşımını kapsayan bir tanıma yer vermiştir. Nitekim kararın devamında dava zamanaşımının, kamu davasının açılmaması ve eğer açılmışsa söz konusu davaya devam edilmeyerek düşme kararı verilmesine neden olduğu, ceza zamanaşımının ise cezanın infaz edilmesine engel olduğu belirtilmiştir⁷⁷.

TBK m. 72/1-c.2'de kastedilen zamanaşımı süresi, haksız fiil olmasının yanı sıra suç da teşkil etmekte olan fiil için ceza kanunları tarafından öngörülen ceza davası zamanaşımı süresidir⁷⁸. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bir kararında, BK m. 60/2 (TBK m. 72/1-c.2)'nin varlık nedenini "*...haksız eylemin faili, yani sorumlusu genellikle daha ağır sonuçları olan bir ceza kovuşturmasına konu olabileceği sürece, zarar görenin haklarını yitirmesi mantık dışı olduğu kuşkusuzdur...*⁷⁹" şeklinde açıklamıştır. Bu ifade de BK m. 60/2'de (TBK m. 72/1-c.2) kastedilen zamanaşımın, ceza davası zamanaşımı olduğunu ortaya koymaktadır.

⁷⁶ Y. CGK, 04.05.2004, E. 2004/89, K. 2004/110 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 02.03.2025).

⁷⁷ Y. CGK, 04.05.2004, E. 2004/89, K. 2004/110 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 02.03.2025).

⁷⁸ ÇELİK, Tazminat, s. 372; EREN, s. 952; BAŞPINAR/ALTUNKAYA, s. 109; GÜNAY, Erhan, Uygulamalı-Örnekli Dava ve Ceza Zamanaşımı, Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara 2010, s. 163.

⁷⁹ Y. HGK, 18.11.1981, E. 1979/4-231, K. 1981/744 (Yargıtay Kararları Dergisi, Haziran 1982, Cilt:8, Sayı: 6, s. 767).

Ceza davası zamanaşımı, ilgili suçtan dava açılmasının, eğer dava açılmışsa davaya devam edilmesinin önüne geçmektedir⁸⁰. Nitekim, eğer dava zamanaşımını kesen herhangi bir neden bulunmamaktaysa, dava zamanaşımının geçmesi neticesinde kamu davasının düşmesine karar verilmek durumundadır⁸¹. Soruşturma aşamasındayken ilgili suçun zamanaşımına uğradığı fark edilmişse kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmektedir⁸².

TCK m. 66⁸³'da "*dava zamanaşımı*", m. 67'de ise "*dava zamanaşımı süresinin durması veya kesilmesi*" düzenleme altına alınmıştır. Türk Ceza Kanunu dava zamanaşımı süresini, ilgili suçun gerektirdiği cezayı esas alarak belirlemiştir⁸⁴. Ceza davası zamanaşımı süresinin tespitinde "*dosyadaki mevcut deliller itibarıyla suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri*" (m. 66/3) de dikkate alınmakta ve ilgili suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı esas alınmaktadır (m. 66/4).

TCK m. 67'nin ikinci fıkrasında öngörülen zamanaşımı kesen nedenlerin bulunması durumunda, aynı hükmün dördüncü fıkrası uyarınca m. 66 gereğince belirlenecek olan süreler "*en fazla yarısına kadar*" uzamaktadır. Bu uzamayla birlikte hesaplanan yarı artırımlı ceza davası zamanaşımı süresinin hukuk mahkemelerinde görülen tazminat davalarında da uygulanması gerektiği kabul edilmektedir⁸⁵. Yargıtay'ın

⁸⁰ DEMİRBAŞ, Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Güncellenmiş 17. Baskı, Ankara 2022, s. 772; ÖZBEK, Veli Özer/ DOĞAN, Koray/ BACAKSIZ, Pınar, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 13. Baskı, Ankara 2022, s. 758.

⁸¹ ÜNVER, Yener/HAKERİ, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, Güncellenmiş 21. Baskı, Ankara 2023, s. 679.

⁸² ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ, s. 758.

⁸³ "*Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası;*

a) *Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda otuz yıl,*

b) *Müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmibeş yıl,*

c) *Yirmi yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıl,*

d) *Beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda onbeş yıl,*

e) *Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl, geçmesiyle düşer"* (TCK m. 66/1).

⁸⁴ HAKERİ, Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 22. Baskı, Ankara 2019, s. 720. Aynı yönde bkz. (DEMİRBAŞ, s. 773) .

⁸⁵ ÇELİK, Tazminat, s. 403.

da çeşitli kararlarında, TCK m. 66 ve TCK m. 67/4'den hareket etmek suretiyle artırarak hesapladığı sürenin tazminat davasında uygulanabileceğini kabul ettiği görülmektedir⁸⁶. Ancak bu sürenin, TCK m. 66'ya göre hesaplanan ceza davası zamaşıımı süresi içinde ceza yargılamasına ilişkin zamaşıımını kesen herhangi bir işlemin mevcut olmadığı durumlarda uygulanması söz konusu olmamaktadır⁸⁷.

Ceza davası zamaşıımının başlangıç anı, zararın ve tazminat yükümlünün öğrenildiği tarih esas alınmak suretiyle belirlenmez⁸⁸. Nitekim bu sürenin başlangıcı, ceza hukuku kuralları çerçevesinde belirlenir⁸⁹. Ceza davası zamaşıımının başlangıç anı ise TCK m. 66/6'da düzenlenmiştir. Bu hüküm dikkate alındığında tamamlanmış suçlar açısından "*suçun işlendiği gün*", teşebbüs aşamasında kalan suçlar açısından "*son hareketin yapıldığı gün*", kesintisiz suçlarda "*kesintinin gerçekleştiği gün*", zincirleme suçlar açısından "*son suçun işlendiği gün*", çocuklara karşı üstsoyları ya da onlar üzerinde hüküm ve nüfuz sahibi olan kişilerce işlenen suçlarda ise "*çocuğun on sekiz yaşını bitirdiği gün*" den itibaren TBK m. 72/1-c.2 gereğince uyarınca uygulanabilecek ceza davası zamaşıımının başladığı sonucuna ulaşılır⁹⁰.

Ceza hukukunda, ceza davası zamaşıımı süresi suçun işlendiği gün de süreye dâhil edilerek başlatılmaktadır⁹¹. Oysa nispi ve mutlak zamaşıımı sürelerinin başladığı gün sayılmamaktadır. Zira TBK m. 72 çerçevesinde haksız fiilden kaynaklanan tazminat talepleri için öngörülen zamaşıımına sürelerinin hesaplanmasında genel hükümler uygulama alanı bulmaktadır⁹². Bu doğrultuda TBK m. 151/1'de zamaşıımı sürelerinin hesabında zamaşıımının başladığı günün sayılmayacağını açıkça belirtmektedir. Kanaatimizce ceza davası zamaşıımı TBK m.

⁸⁶ Örnek olarak bkz. Y. 10. HD, 26.09.2023, E. 2020/11448, K. 2023/8743 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025); Y. 21. HD, 08.10.2019, E. 2019/1084, K. 2019/5930 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025); Y. 21. HD, 11.09.2018, E. 2017/1294, K. 2018/6177 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025).

⁸⁷ Y. 21. HD, 19.11.2019, E. 2019/5509, K. 2019/7042 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 08.03.2025).

⁸⁸ KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 627-628; ÇELİK, Tazminat, s. 407; AKÇAY, s. 73.

⁸⁹ DESCHENAUX/TERCIER, s. 168.

⁹⁰ ÇELİK, Tazminat, s. 408.

⁹¹ DEMİRBAŞ, s. 778; GÜNAY, s. 46.

⁹² KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 612; ÇELİK, Zamaşıımı, s. 1085.

72/1-c.2 gereği haksız fiile dayanan tazminat taleplerinde uygulandığı durumlarda, suçun işlendiği gün zamanaşımına dâhil edilmeden hesaplama yapılmalıdır. Zira TBK m. 72/1-c.2’de (BK m. 60/2) öngörülen zamanaşımı Yargıtay’ın da açıkça vurguladığı üzere “*tamamen özel hukuka ait bir kurum*”⁹³ niteliğindedir. Dolayısıyla bu sürenin hesaplanmasında da TBK m. 151’in uygulanması daha isabetli olabilir⁹⁴.

TBK m. 72/1 nispi zamanaşımı ile mutlak zamanaşımı süreleri açısından tazminat yükümlüsünün yaşına göre değişiklik gösteren bir uygulama benimsemiş değildir. Ancak ceza davası zamanaşımının uygulanacağı tazminat talepleri için tazminat yükümlüsünün yaşı göz önünde bulundurulmaktadır. Zira TCK m. 66/2 gereği, ilk fıkra doğrultusunda hesaplanacak olan sürelerin, on iki yaşını doldurmakla birlikte on beş yaşını doldurmamış olanlar açısından yarısının; on beş yaşını doldurmuş olmakla birlikte on sekiz yaşını doldurmuş olanlar açısından ise üçte ikisinin geçmesi yeterli bulunmuştur. Dolayısıyla suç teşkil eden bir haksız fiilden kaynaklanan tazminat talebi için uygulanacak zamanaşımı süresi açısından tazminat yükümlüsünün yaşı önem arz edebilmektedir.

TBK m. 72/1-c.2’nin açık lafzı gereği ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanabilmesi için ceza kanunları tarafından daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmüş olmalıdır. Oysa bazı suçlar için dava zamanaşımı süresi işlememektedir⁹⁵. Örneğin TCK m. 94/6’da işkence suçunda zamanaşımının işlemeyeceği kabul edilmiştir. Bu durumda aynı zamanda zamanaşımının işlemediği bir suç niteliği taşıyan bir haksız fiile dayanan tazminat talebinde ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanmasının mümkün olup olmadığı değerlendirilmelidir. Öncelikle zamanaşımının işlemediği suçlar açısından suç teşkil etmeyen haksız fiillerde olduğu gibi sadece iki yıllık nispi zamanaşımı ile on yıllık mutlak zamanaşımının uygulanacağı düşünülmemelidir. Zira kanun koyucu zaten bu suçları ayrıca önem atfederek zamanaşımının işlememesini daha

⁹³ Y. HGK, 08.04.2015, E. 2013/1626, K. 2015/1187 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025); Y. HGK, 19.02.2014, E. 2013/440, K. 2014/115 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025); Y. 3. HD, 03.10.2017, E. 2017/10572, K. 2017/13200 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025); Y. 3. HD, 13.12.2016, E. 2016/10247, K. 2016/14606 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025).

⁹⁴ Aynı yönde bkz. GÜNAY, s. 166.

⁹⁵ Bkz. DEMİRBAŞ, s. 772; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ, s. 760-761.

uygun bulmuştur. Zamanaşımı işlemeyen suçlarla karşılaştırıldığında meydana gelen tehlike ve zararın ağırlığı bakımından daha az haksızlık içeriği taşıyan suçlardan kaynaklanan tazminat sorumluluğunda dahi ceza davası zamanaşımı uygulanabilirken bu suçlardan kaynaklanan zararlar için sadece iki yıllık nispi zamanaşımı ile on yıllık mutlak zamanaşımın uygulanacağını kabul edilmesi çelişki oluşturur. Kaldı ki bu durumda suç teşkil eden haksız fiile yönelik tazminat yaptırımı için uygulanacak zamanaşımı süresi cezai yaptırım için uygulanacak zamanaşımından daha kısa olur. Oysa ceza kanunları tarafından daha uzun bir zamanaşımı öngörülmüş olmasına rağmen tazminat davasının daha önce zamanaşımına uğrayacak olması tutarlı bir çözüm olarak kabul edilmemektedir. Zira cezalandırma tazminatla kıyas edildiğinde daha ağır bir yaptırımdır⁹⁶. Diğer taraftan dava zamanaşımının uygulanmadığı bir suç niteliğini taşıyan bir haksız fiilden kaynaklanan tazminat talebinin herhangi bir zamanaşımına tabi olmadığı da ileri sürülemez. Nitekim TBK m. 72/1-c.2’de suç teşkil eden haksız fiillerde de zamanaşımının uygulanacağını açıkça ortaya koymaktadır. Kanaatimizce bazı suçlar açısından her ne kadar ceza davası zamanaşımı süresi işlemeyeceği düzenleme altına alınsa da eğer ilgili suç zamanaşımına tabi olsaydı TCK m. 66 gereği hesaplanacak olan ceza davası zamanaşımı süresi kaç yıl olacak idiyse tazminat sorumluluğunda o zamanaşımı süre uygulanmalıdır. Örnek olarak verilen işkence suçu açısından değerlendirilirse, suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri (m. 94/2 ve 3) de dikkate alındığında (m. 66/3), TCK m. 66/1-d ve m. 67/4’den hareketle 22, 5 yıllık bir sürenin haksız fiilden kaynaklanan tazminat sorumluluğunda uygulanması mümkün olabilir.

Suç niteliği taşıyan haksız fiillere dayanan tazminat taleplerinde uygulama alanı bulabilen ceza davası zamanaşımının durması ve kesilmesi mümkündür. Bu sürenin kesilmesi durumunda işlemeye başlayacak yeni süre de ceza davası zamanaşımı süresidir⁹⁷. Ancak ceza davası zamanaşımının kesilmesi ve durmasında Türk Ceza Kanunu’nda öngörülen sebeplerin mi yoksa Türk Borçlar Kanunu’nda düzenlenen sebeplerin mi uygulanması gerektiği hususunda öğretide görüş birliği bulunmamaktadır. Bir görüşe göre, tazminat talebinde uygulanacak olan ceza davası zamanaşımı süresinin durmasında ve kesilmesinde TBK m.

⁹⁶ EREN, s. 952; NARTER, s. 1502.

⁹⁷ ERDEM, s. 147.

153 ve m. 154'de (BK m. 132 ve m. 133) belirtilen sebepler geçerli olmalıdır⁹⁸. Diğer bir görüşe göre ise ceza davası zamanaşımı süresinin durması ve kesilmesinde Türk Ceza Kanunu'nda kabul edilmiş olan sebepler esas alınmalıdır⁹⁹. Kanaatimizce, öğretide belirtildiği üzere, ceza davası zamanaşımı süresinin buradaki etkisinin “*özel hukuk hükümlerine tabi olduğu*”¹⁰⁰ göz önünde bulundurularak ceza davası zamanaşımının durmasında ve kesilmesinde TBK m. 153 ve m. 154'de öngörülen sebepler esas alınmalıdır. Ayrıca zamanaşımının kesilmesinde ve durmasında Türk Ceza Kanunu hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmesi durumunda, zarar görene ceza davası açmak ve bu davayı takip etmek külfeti getirilmiş olur. Oysa bu sürenin uygulanabilmesi için suça yönelik cezai takibat yapılmış olması aranmamaktadır¹⁰¹. Yargıtay da çeşitli kararlarında, BK m. 60/II (TBK m. 72/1-c.2)'da öngörülen zamanaşımının tamamen bir özel hukuk kurumu olduğunu ve zamanaşımının kesilmesi ile durması hususlarında ceza kanunu hükümlerinin değil borçlar kanunu hükümlerinin uygulanacağını açıkça ortaya koymuştur¹⁰².

⁹⁸ ANTALYA, s. 624-625; ÇELİK, Tazminat, s. 413; ÇELİK, Zamanaşımı, s. 1085; ERDEM, s. 147. Ceza davası zamanaşımının kesilmesi ve durması hususlarında ceza kanunlarına başvurulmasının doğru değildir (TUTUMLU, s. 60).

⁹⁹ AYDOS, Oğuz Sadık, “İstisnaî Sürenin Nisbî Süreye Etkisi”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 4, S. 14, 2013, s. 411; OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel Cilt 2, s. 84.

¹⁰⁰ ANTALYA, s. 625.

¹⁰¹ PETEK, Hasan, “Sözleşmeden Kaynaklanan Tazminat Taleplerinde Ceza Davası Zamanaşımı”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 153-154, 2017, s. 131-132; KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 628.

¹⁰² Örnek olarak bkz. Y. HGK, 08.04.2015, E. 2013/1626, K. 2015/1187 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025); Y. HGK, 19.02.2014, E. 2013/440, K. 2014/115 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025); Y. 3. HD, 03.10.2017, E. 2017/10572, K. 2017/13200 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025); Y. 3. HD, 13.12.2016, E. 2016/10247, K. 2016/14606 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025). Ancak Yargıtay 15. HD'nin farklı yönde bir kararı da bulunmaktadır. İlgili karar için bkz. BİLGİN, Mahmut, Özel Hukukta Zamanaşımı, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara 2010, s. 655.

II. CEZA DAVASI ZAMANAŞIMI SÜRESİNİN TÜZEL KİŞİLERİN HAKSIZ FİİLDEN KAYNAKLANAN TAZMİNAT SORUMLULUĞUNA ETKİSİ

A. Haksız Fiilden Kaynaklanan Tazminat Sorumluluğunda Ceza Davası Zamanaşımının Uygulanabilmesinin Şartları

1. Suç Teşkil Eden Bir Haksız Fiilin Varlığı

Haksız fiilden kaynaklanan tazminat talebinde, ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanabilmesi için haksız fiilin aynı zamanda suç teşkil etmesi gerekmektedir¹⁰³. Haksız fiilin, suç niteliğini haiz olup olmadığına ilişkin değerlendirmede sadece Türk Ceza Kanunu hükümleri göz önünde bulundurulmaz. Zira esas olan fiilin, Türk Ceza Kanunu ya da ceza hükmü taşıyan bir kanun tarafından suç olduğunun kabul edilmiş olmasıdır¹⁰⁴. Suçun niteliğinin ise herhangi bir önemi bulunmamaktadır¹⁰⁵.

Haksız fiile dayanan tazminat talebinde ceza davası zamanaşımının uygulanabilmesi için tazminat yükümlüsünün/failin cezai ehliyetinin bulunması aranmamaktadır¹⁰⁶. Ayrıca failin ölümü durumunda onun mirasçılarına yönelik açılacak olan tazminat davasında da ceza davası zamanaşımı uygulama alanı bulmaktadır¹⁰⁷.

Haksız fiilin suç niteliğini haiz olması yeterli olduğundan, fail/tazminat yükümlüsü hakkında ceza davası açılmasına ihtiyaç bulunmamaktadır¹⁰⁸. Haksız fiil kovuşturulması şikâyete tabi bir suç

¹⁰³ BAĞCI, Kadir, "Haksız Fiilde Ceza Zamanaşımı Süresi", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 7, S. 28, 2016, s. 292; SONKURT, Mustafa, "Olağanüstü Zamanaşımının Haksız Fiillere Uygulanması", Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi, C. 7, S. 1, 2023, s. 13; ÇELİK, Tazminat, s. 376; TUTUMLU, s. 58; ÇELİK, Zamanaşımı, s. 1092; ÖZKAYA, s. 253; AYDOS, s. 401; DESCHENAUX/TERCIER, s. 168.

¹⁰⁴ NARTER, s. 1503; EREN, s. 952.

¹⁰⁵ ERDEM, s. 139.

¹⁰⁶ KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 622. Aynı yönde bkz. ÇELİK, Tazminat, s. 392; TUTUMLU, s. 59.

¹⁰⁷ TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 726; OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel Cilt 2, s. 84; EREN, s. 953; FEYZİOĞLU, s. 717; NARTER, s. 1505.

¹⁰⁸ AYAN, Mehmet, Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), Gözden Geçirilmiş 12. Baskı, Ankara 2020, s. 402-403; ÇELİK, Tazminat, s. 377; ÖZKAYA, s. 254; TUTUMLU, s. 60.

teşkil etse ve süresi içinde şikâyette bulunulmaması nedeniyle ceza davası açılmamış olsa dahi ceza davası zamanaşımı süresi, tazminat talebi açısından uygulanabilir. Nitekim şikâyet, ceza davasının açılması için aranmaktadır¹⁰⁹.

Haksız fiile dayanarak açılan tazminat davasında hukuk hâkimi, fiilin suç teşkil edip etmediğini kendisi tespit eder¹¹⁰. Ancak bu fiil nedeniyle ceza davası açılmışsa davanın neticesi ceza davası zamanaşımının uygulanıp uygulanmayacağına belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Zira bu dava neticesinde mahkûmiyet kararı verilmiş ve bu karar kesinleşmişse hukuk hâkimi söz konusu kararla bağlıdır¹¹¹. Eğer suç niteliğini taşıyıp taşımadığının üzerinde durmadan delil yetersizliğinden dolayı beraat kararı verilmişse hukuk hâkimi bu kararla bağlı değildir. Bu durumda hukuk hâkimi, haksız fiilin suç teşkil edip etmediğini araştırmalıdır¹¹². Diğer taraftan, fiilin suç teşkil etmemesi nedeniyle verilen beraat kararı söz konusuysa tazminat davasında ceza davası zamanaşımı uygulanmaz¹¹³. Nitekim suçun unsurlarının bulunmamasından dolayı verilen beraat kararı, hukuk hâkimini bağlamaktadır¹¹⁴.

Haksız fiil suç teşkil etmekle birlikte bu suça yönelik bir af kanunu çıkarılmışsa affın niteliği, tazminat davasında ceza davası zamanaşımının uygulanıp uygulanamamasında belirleyici olmaktadır. Şöyle ki eğer bir genel af kanunu söz konusuysa ceza davası zamanaşımı uygulanmaz.

¹⁰⁹ Y. HGK, 05.06.2015, E. 2014/2198, K. 2015/1495 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 09.03.2025); Y. HGK, 19.02.2014, E. 2013/440, K. 2014/115 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 09.03.2025); Y. HGK, 09.10.2013, E. 2013/36, K. 2013/1457 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 09.03.2025); Y. 3. HD, 27.02.2017, E. 2015/15240, K. 2017/2059 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 09.03.2025).

¹¹⁰ **ANTALYA**, s. 622; **TUTUMLU**, s. 58.

¹¹¹ **EREN**, s. 952; **NARTER**, s. 1503. Nitekim mahkûmiyet kararı verilmesi durumunda haksız fiilin suç teşkil ettiği sabit hâle gelmiş olur (**KILIÇOĞLU**, Borçlar Genel, s. 629).

¹¹² Y. HGK, 08.04.2015, E. 2013/1626, K. 2015/1187 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 09.03.2025); Y. HGK, 19.02.2014, E. 2013/440, K. 2014/115 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 09.03.2025); Y. HGK, 09.10.2013, E. 2013/36, K. 2013/1457 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 09.03.2025); Y. 3. HD, 27.02.2017, E. 2015/15240, K. 2017/2059 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 09.03.2025).

¹¹³ **FEYZİOĞLU**, s. 715-716; **ÖZKAYA**, s. 255; **AKÇAY**, s. 75.

¹¹⁴ **FURRER/MULLER-CHEN/ÇETİNER**, s. 497; **TUTUMLU**, s. 58.

Zira bu durumda, haksız fiilin cezalandırılabilme (suç olma) niteliği ortadan kalkmaktadır¹¹⁵. Bu durumda 07.12.1955 tarihli Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararı gereği, hukuk zamanaşımının uygulanması gerekmektedir¹¹⁶. 18.11.1981 tarihli Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında bu durumda uygulanacak hukuk zamanaşımının başlangıç anı belirlenmiştir. Bu karara göre, nispi zamanaşımı (BK m. 60/1'e göre yıl, TBK m. 72'/1'e göre iki yıl) süresinin eğer ceza davası açılmış ve sonrasında genel af kanunu çıkmışsa bu nedenle verilen düşme kararının kesinleştiği günden; ceza davası açılmadan önce genel af kanunu çıkmışsa bu kanunun yürürlüğe girme tarihinden itibaren başlaması gerekmektedir¹¹⁷. Suça yönelik bir özel af kanunu çıkarılması durumundaysa fiil suç olma niteliğini korumaya devam ettiği için tazminat davasında ceza davası zamanaşımı uygulama alanı bulabilir¹¹⁸.

2. Suç Teşkil Eden Haksız Fiil İçin İki Yıllık Nispi Zamanaşımı Süresinden Daha Uzun Bir Ceza Davası Zamanaşımı Süresinin Öngörülmüş Olması

TBK m. 72/1-c.2'e göre kanun koyucu, ceza davası zamanaşımının uygulanabilmesi için sadece haksız fiilin "*cezayı gerektiren bir fiil*" olmasını yeterli görmeyerek bu fiil için "*daha uzun bir zamanaşımı*" öngörülmüş olmasını aramaktadır. Bu şartın sağlanabilmesi için ceza davası zamanaşımı süresinin hem iki yıllık nispi zamanaşımı hem de on yıllık mutlak zamanaşımı süresinden uzun olması gerekli değildir. Mutlak ve nispi zamanaşımı sürelerinden birinden uzun olması, şartın sağlanması açısından yeterlidir¹¹⁹. Diğer bir ifadeyle, iki yıllık nispi zamanaşımından uzun olması yeterlidir. Zira on yıllık mutlak zamanaşımından uzun olan bir süre, iki yıllık nispi zamanaşımı süresinden zaten daha uzundur. Ceza

¹¹⁵ TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 718; EREN, s. 953; NARTER, s. 1505; ÇELİK, Tazminat, s. 396.

¹¹⁶ Y. İBK, 07.12.1955, E. 1955/17, K. 1955/26 (BİLGEN, s. 527).

¹¹⁷ Y. HGK, 18.11.1981, E. 1979/4-231, K. 1981/744 (Yargıtay Kararları Dergisi, Haziran 1982, Cilt:8, Sayı: 6, s. 767; BİLGEN, s. 528-530). Ayrıca bkz. EREN, s. 953; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 724; NARTER, s. 1505; ÇELİK, Tazminat, s. 396.

¹¹⁸ OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel Cilt 2, s. 83; TUTUMLU, s. 59; EREN, s. 953; KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 631; BİLGEN, s. 526; KILIÇOĞLU, Sorumluluk, s. 574.

¹¹⁹ KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 622-623.

davası zamanaşımının uygulanmasına ilişkin sürenin uzunluğuna göre ortaya çıkan, iki ihtimalden söz etmek mümkündür.

İlk ihtimal, ceza davası zamanaşımı süresinin iki yıllık nispi zamanaşımından uzun olmakla birlikte on yıllık mutlak zamanaşımından kısa olmasıdır. Bu durumda ceza davası zamanaşımı süresi, sadece nispi zamanaşımı süresini etkiler ve dolayısıyla sadece onun yerine uygulama alanı bulur¹²⁰. Dolayısıyla on yıllık mutlak zamanaşımı süresi uygulanmaya devam eder¹²¹. Ceza davası zamanaşımı süresinin nispi zamanaşımı süresi yerine uygulanmasının sonucu olarak, bu süre içinde zarar ve tazminat yükümlüsü ne zaman öğrenilmiş olursa olsun haksız fiil nedeniyle tazminat talebinin ileri sürülmesi mümkündür¹²². Nitekim ceza davası zamanaşımının başlangıç anı, zararın ve tazminat yükümlününün öğrenildiği tarih esas alınmak suretiyle belirlenmez¹²³.

İkinci ihtimal, ceza davası zamanaşımı süresinin on yıllık mutlak zamanaşımı süresinden, uzun olmasıdır. Bu durumda ceza davası zamanaşımı süresi, hem iki yıllık nispi zamanaşımı süresi hem de on yıllık mutlak zamanaşımı süresi yerine uygulanır¹²⁴.

B. Tüzel Kişilerin Haksız Fiilden Kaynaklanan Tazminat Sorumluluğunda Ceza Davası Zamanaşımı Süresi

1. Tüzel Kişinin Organlarının Fiillerinden Kaynaklanan Tazminat Sorumluluğunda Ceza Davası Zamanaşımı Süresinin Uygulanıp Uygulanamayacağı

4721 sayılı TMK m. 50/2 gereğince “*Organlar, hukukî işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokarlar*”. Bu hükümde geçen “*diğer bütün fiiller*” ifadesiyle kastedilen, organlar tarafından gerçekleştirilen haksız fiillerdir¹²⁵. Organı meydana getiren kişi ya da kişilerin TMK m.

¹²⁰ FURRER/MULLER-CHEN/ÇETİNER, s. 497; ÇELİK, Tazminat, s. 376; ERDEM, s. 137-138.

¹²¹ OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel Cilt 2, s. 82.

¹²² ERDEM, s. 138. Örnek için bkz. KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 623.

¹²³ KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 627-628; ÇELİK, Tazminat, s. 407; AKÇAY, s. 73.

¹²⁴ OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel Cilt 2, s. 82.

¹²⁵ AKİPEK, Jale/AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya, Türk Medenî Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, C. 1, Güncellenmiş ve Yenilenmiş 19. Bası, İstanbul 2024, s. 556. Aynı yönde bkz. FEYZİOĞLU, Feyzi N./ DOĞANAY, Ümit/AYBAY, Aydın, Medenî Hukuk Dersleri, 3. Bası, İstanbul 1976, s. 128.

50/3 gereği kusurları nedeniyle sorumlu tutulmaları tüzel kişinin sorumluluğuna son vermez. Tüzel kişi, bu kişi ya da kişilerin yanında sorumlu olmaya devam eder¹²⁶. Nitekim tüzel kişi ile organları oluşturan kişi ya da kişiler arasında müteselsil sorumluluk söz konusudur¹²⁷.

TMK m. 50/2 uyarınca tüzel kişinin organlarının haksız fiilinden sorumlu tutulabilmesi, bu fiilin ilgili tüzel kişinin organı niteliğini haiz kişi ya da kişilerce ve organ sıfatıyla gerçekleştirilmiş olması durumunda mümkündür¹²⁸. Ayrıca organın haksız fiilinden dolayı tüzel kişinin sorumluluğuna başvurulabilmesi için TBK m. 49 (BK m. 41) uyarınca aranan haksız fiil unsurlarının da mevcut olması gerekir¹²⁹. Dolayısıyla organı oluşturan kişi ya da kişilerin üçüncü kişilere karşı kusurlu ve hukuka aykırı bir fiili olmalı, bu fiil neticesinde üçüncü kişi zarara uğramalı ve zarar ile fiil arasında uygun illiyet bağı bulunmalıdır¹³⁰.

Tüzel kişinin organının haksız fiillerinden kaynaklanan sorumluluğunun niteliği hususunda öğretilerde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre tüzel kişinin organlarının haksız fiillerinden sorumluluğu kusursuz sorumluluk niteliğindedir¹³¹. Nitekim 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi¹³² m. 48/2 (TMK m. 50/2)'de öngörülen sorumluluğun, adam çalıştırmanın sorumluluğuyla aynı nitelikte olmakla

¹²⁶ TMK m. 50'nin gerekçesi. Gerekçe için bkz. <https://www.tuerkei-recht.de/downloads/zgb-alp-amtl-begr.pdf> (Erişim Tarihi: 14.03.2025).

¹²⁷ **DURAL**, Mustafa/**ÖĞÜZ**, Tufan, *Kişiler Hukuku*, C. 2, 22. Baskı, İstanbul 2021, s. 265-266; **OĞUZMAN**, Kemal/ **SELİÇİ**, Özer/ **OKTAY-ÖZDEMİR**, Saibe, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 22. Bası, İstanbul 2024, s. 337; **SEROZAN**, Rona (Yayına Hazırlayanlar: Engin, B. İlkey/Atamer, Yeşim M.), *Medeni Hukuk Genel Bölüm/Kişiler Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 9. Bası, İstanbul 2022, s. 510.

¹²⁸ **DURAL/ÖĞÜZ**, s. 264. Ayrıntılı açıklama için bkz. **ÖZSUNAY**, Ergün, *Medenî Hukukumuzda Tüzel Kişiler*, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 2. Bası, İstanbul 1969, s. 42-44.

¹²⁹ **KANGAL**, Zeynel T., *Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu*, 1. Baskı, Ankara 2003, s. 48.

¹³⁰ **OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR**, s. 337. Ayrıntılı açıklama için bkz. **ÖZTAN**, Bilge, *Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Doğan Sorumluluk*, Ankara 1970, s. 127-137.

¹³¹ **ÖZTAN**, s. 158; **TANDOĞAN**, Halûk, *Türk Mes'uliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdî Mes'uliyet)*, İstanbul 2010 (1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası Yapılmıştır.), s. 96-97; **ÖZSUNAY**, s. 42.

¹³² RG, 04.04.1926, S. 339.

birlikte herhangi bir kurtuluş kanıtı ileri sürme imkânı verilmediği için daha ağır bir kusursuz sorumluluk olduğu belirtilmiştir¹³³. Öğretideki diğer bir görüşe göre ise tüzel kişinin organlarının haksız fiillerinden sorumluluğu, kusur sorumluluğu niteliğindedir. Gerçekten bir tüzel kişinin kusuru, onun organlarının kusuru demektir. Tüzel kişi, üçüncü kişinin fiillerinden değil kendi hukuksal kurgusunda bulunan organının fiillerinden diğer bir ifadeyle kendisinden sorumlu tutulmaktadır¹³⁴.

Tüzel kişilerin sorumluluğunun temelinde yer alan düşünceye göre, tüzel kişinin organının fiili onun fiili anlamına gelmektedir. Bu nedenle bir tüzel kişinin organının fiilleri haksız fiil teşkil ettiği durumda, tüzel kişi söz konusu fiillerden sorumlu tutulur¹³⁵. Ancak belirtmek gerekir ki suç teşkil eden bir haksız fiilin gerçekleşmesi durumunda, tazminat sorumluluğu ile cezai sorumluluğu ayrı ayrı değerlendirmek gerekir. Nitekim tüzel kişilerin haksız fiillerden dolayı, sadece malen sorumlu tutulması mümkün olup cezai sorumluluklarına başvurulması imkân dâhilinde değildir¹³⁶. Gerçekten TCK m. 20'nin gerekçesinde belirtildiği üzere, sadece gerçek kişiler bir suçun faili olabilmektedir¹³⁷. Zira bir kişinin cezai sorumluluğundan bahsedilebilmesi için, hareket ve kusur yeteneklerini haiz ve somut olayda kusurlu bir kişi olması gerekmektedir. Ancak tüzel kişilerin hareket yeteneği bulunmadığı için onların kendi fiillerinden söz etmek mümkün görünmemektedir. Tüzel kişinin organını oluşturan ya da temsilcisi olan kişi veya kişilerin fiillerinden dolayı tüzel kişiyi cezai olarak sorumlu tutmak ise ceza sorumluluğunun şahsiliği¹³⁸ ilkesiyle bağdaşmaz¹³⁹.

Suç teşkil eden bir haksız fiilin tüzel kişinin organı tarafından gerçekleştirilmesi durumunda, TMK m. 50/2 uyarınca tüzel kişinin sorumluluğuna başvurulmasının mümkün olduğunda herhangi bir

¹³³ Bkz. ÖZSUNAY, s. 42. Ayrıca belirtmek gerekir ki yazar "bizce de" ifadesine yer vermek suretiyle bu görüşe iştirak ettiğini ortaya koymuştur.

¹³⁴ BAYSAL, s. 46.

¹³⁵ VON TUHR, s. 398.

¹³⁶ BERKİ Şakir, Medenî Hukuk: Umumi Esaslar Şahıs ve Aile Hukuku, Ankara 1961, s. 79.

¹³⁷ Gerekçe için bkz. EROL, s. 143; ÖZBEK, s. 211. Tüzel kişilerin bir suçun faili olup olamayacağına ilişkin öğretideki görüşler için bkz. ÖZEN, s. 379-380.

¹³⁸ "Ceza sorumluluğu şahsidir." (1982 Anayasası m. 38/6).

¹³⁹ KANGAL, s. 174.

tereddüt bulunmamaktadır. Ancak yukarıda açıklandığı üzere tüzel kişinin cezai sorumluluğunun bulunmaması, TBK m. 72/1-c.2 gereğince haksız fiile dayanan tazminat talepleri için öngörülen ceza davası zamanaşımı süresinin tüzel kişilerin organlarının haksız fiillerinden kaynaklanan tazminat sorumluluğunda uygulanmasının mümkün olup olmadığı noktasında bir tereddüt oluşmasına neden olmaktadır.

Tüzel kişinin, organlarının suç teşkil eden haksız fiillerinden kaynaklanan sorumluluğunda, ceza davası zamanaşımının uygulanıp uygulanmayacağı hususunda öğretide görüş birliği bulunmamaktadır. Bir görüşe göre, organlarının suç teşkil eden haksız fiillerinden dolayı tüzel kişinin tazminat sorumluluğunda ceza davası zamanaşımı süresi uygulanmalıdır¹⁴⁰. Nitekim tüzel kişinin organının fiilinin, tüzel kişinin fiili sayıldığı kabul edilmekte¹⁴¹ ve tüzel kişiyi doğrudan tazminat yükümlüsü hâline getirdiği belirtilmektedir¹⁴².

Öğretideki diğer görüşe göre ise organlarının suç teşkil eden haksız fiillerinden dolayı tüzel kişinin tazminat sorumluluğunda ceza davası zamanaşımı süresi uygulama alanı bulmaz¹⁴³. Öğretide *Petek*, TBK m. 72/1-c. 2'de geçen "*cezayı gerektiren bir fiilden doğmuşsa*" ifadesinden hareketle ilgili kişiye teknik anlamda bir cezanın verilmesinin mümkün olması gerektiğini ama tüzel kişiler hakkında cezaya hükmedilemediği, sadece güvenlik tedbirlerine hükmedilebildiği için tüzel kişilere ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanmaması gerektiğini belirtmiştir¹⁴⁴.

Yargıtay'ın tüzel kişinin, organlarının suç teşkil eden haksız fiillerinden kaynaklanan sorumluluğunda, ceza davası zamanaşımının uygulanıp uygulanmayacağı hususunda zamanla değişen bir uygulama benimsediği görülmektedir. Zira Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 15.01.1979 tarihli kararında "*...Organlarından sorumlu olan tüzel kişilere (MK. 48) TCK.nun 102. maddesinin öngördüğü ceza davasına ilişkin zamanaşımı*

¹⁴⁰ EREN, s. 953-954; ERDEM, s. 144; AYAN, s. 404; NARTER, s. 1504; AYDOS, s. 407-408; AKÇAY, s. 81; ÇELİK, Zamanaşımı, s. 1095; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 725; FURRER/MULLER-CHEN/ÇETİNER, s. 496.

¹⁴¹ AKÇAY, s. 81; ÇELİK, Zamanaşımı, s. 1095.

¹⁴² EREN, s. 954; NARTER, s. 1504.

¹⁴³ PETEK, s. 126; ÇELİK, Tazminat, s. 505; TUTUMLU, s. 62. Çelik, "*ayrık durumlar dışında*" uygulanmayacağını belirtmektedir.

¹⁴⁴ PETEK, s. 126-127.

uygulanamaz...^{145'} ifadelerine yer vermiştir. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 05.11.2012 tarihli ve Yargıtay 7. Hukuk Dairesi'nin 03.11.2009 tarihli kararlarında da, BK m. 60/2 (TBK m. 72/1-c.2)'de öngörülen ceza davası zamanaşımı süresinin ilke olarak haksız fiili icra eden gerçek kişi hakkında uygulanacağını, tüzel kişilerin organlarınca gerçekleştirilen haksız fiiller aynı zamanda suç teşkil ediyor olsa, istisnalar dışında, tüzel kişiler açısından uzamış zamanaşımın (ceza davası zamanaşımının) uygulama alanı bulmayacağını belirtilmiştir¹⁴⁶. Ancak Hukuk Genel Kurulu'nun 26.09.2012 tarihinde oy çokluğuyla aldığı kararında, tüzel kişilerin organlarınca gerçekleştirilen haksız fiiller aynı zamanda suç teşkil etmekteyse, tüzel kişiye yönelik açılan tazminat davasında da ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği kabul edilmiştir. Zira karara göre, bir tüzel kişinin organının fiili doğrudan onu tazminat yükümlüsü hâline getirmekte ve ayrıca tüzel kişinin kendisi hakkında daha kısa zamanaşımı süresi, organın sorumluluğundaysa bu süreye göre daha uzun olan ceza davası zamanaşımı süresi kabul edildiği takdirde uygulamada hakkaniyetle bağdaşmayan sonuçlar ortaya çıkabilecektir¹⁴⁷. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin, Hukuk Genel Kurulu'nun 26.09.2012 tarihli kararı sonra verilen birçok kararında da tüzel kişilerin organlarınca gerçekleştirilen haksız fiiller aynı zamanda suç teşkil etmekteyse, tüzel kişiye yönelik açılan tazminat davasında da ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği belirtilmiştir¹⁴⁸. Yargıtay 4. Hukuk

¹⁴⁵ Y. 4. HD, 15.01.1979, E. 1978/12904, K. 1979/146 (Hukuki Net, Erişim Tarihi: 21.02.2025).

¹⁴⁶ Y. 3. HD, 05.11.2012, E. 2012/17528, K. 2012/22609 (Mevzuat Bilgi Sistemi-Adalet Bakanlığı, Erişim Tarihi: 16.03.2025); Y. 7. HD, 03.11.2009, E. 2009/2530, K. 2009/4905 (Mevzuat Bilgi Sistemi-Adalet Bakanlığı, Erişim Tarihi: 16.03.2025).

¹⁴⁷ Y. HGK, 26.09.2012, E. 2012/319, K. 2012/619 (Mevzuat Bilgi Sistemi-Adalet Bakanlığı, Erişim Tarihi: 16.03.2025).

¹⁴⁸ Örnek olarak bkz. Y. 3. HD, 31.03.2022, E. 2022/942, K. 2022/3023 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025); Y. 3. HD, 25.12.2017, E. 2016/12018, K. 2017/18096 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025); Y. 3. HD, 05.11.2015, E. 2014/21558, K. 2015/17389 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025); Y. 3. HD, 13.05.2015, E. 2014/15447, K. 2015/8516 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025); Y. 3. HD, 16.10.2014, E. 2014/4717, K. 2014/13506 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025); Y. 3. HD, 13.05.2014, E. 2014/718, K. 2014/7447 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025); Y. 3. HD, 26.09.2013, E. 2013/13064, K. 2013/13441 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025); Y. 3. HD, 15.05.2013, E. 2013/6290, K. 2013/8149 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025).

Dairesi de 28.04.2015 tarihli kararında “...*Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2012/4-319 esas, 2012/619 karar sayılı kararında da belirtildiği gibi tüzel kişilerin organlarının işledikleri haksız fiil aynı zamanda suç teşkil ediyorsa ceza zamanaşımı süresinin tüzel kişi aleyhine açılan tazminat davasında da uygulanması gerekir.*¹⁴⁹” ifadelerine yer vermiştir.

Kanaatimizce tüzel kişilerin organlarınca gerçekleştirilen haksız fiiller aynı zamanda suç teşkil etmekteyse, tüzel kişiye yönelik açılan tazminat davasında da ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanması yerindedir. Zira bir tüzel kişi ancak organları aracılığıyla hukuk alanında davranışlar sergileyebilmektedir¹⁵⁰. Nitekim TMK m. 50 gereği, bir organın davranışı tüzel kişinin davranışı olarak kabul edilmektedir¹⁵¹. Ayrıca bir tüzel kişinin organı, tüzel kişinin kendisinden ayrı bir kişi olarak da kabul edilmez¹⁵². Organ tüzel kişinin bir parçasını niteliğindedir¹⁵³. Hatta organın tüzel kişinin kendisi olduğu kabul edilmektedir¹⁵⁴. Bu nedenle organın suç teşkil eden haksız fiili nedeniyle, organa yöneltilen tazminat talebi ceza davası zamanaşımı süresine tabi tutulurken tüzel kişiye yöneltilen tazminat talebine bu zamanaşımı süresinin uygulanmayacağına kabul edilmesi çelişki oluşturur. Ancak TBK m. 72/1-c.2 ile sadece gerçek kişilerin bir suçun faili olabiliyor olması¹⁵⁵ birlikte değerlendirildiğinde ceza davası zamanaşımının tüzel kişiler açısından uygulanıp uygulanmayacağı hususunda farklı

¹⁴⁹ Y. 4. HD, 28.04.2015, E. 2014/8695, K. 2015/5186 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025).

¹⁵⁰ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 326.

¹⁵¹ EREN, s. 712.

¹⁵² SABUNCU, Burak, “Dernek Organlarının İç İlişkide Birbirlerine Karşı Hukuki Durumları”, Ankara Barosu Dergisi, C. 78, S. 1, 2020, s. 160.

¹⁵³ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 326; SABUNCU, s. 160.

¹⁵⁴ DEMİR, Bahadır, “6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Doğrudan Temsil Müessesesi”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, 2015, s. 253; ATEŞ, Mustafa, “Çalışanların Telif Hakkı İhlalinden Dolayı İşletme Sahibinin Hukukî Sorumluluğu”, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. 7, S. 2, 2021, s. 246; TOPÇUOĞLU, Metin, “Yeni Çek Kanunu’na Göre Tüzel Kişileri Temsilen Çek Düzenlenmesi ve Sonuçları”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 2, 2010, s. 144.

¹⁵⁵ TCK m. 20’nin gerekçesi. Gerekçe için bkz. EROL, s. 143; ÖZBEK, s. 211. Tüzel kişilerin bir suçun faili olup olamayacağına ilişkin öğretilerdeki görüşler için bkz. ÖZEN, s. 379-380.

görüşlerin ileri sürülmesi, istikrarsız ve dolayısıyla hukuki öngörülebilirliği olumsuz etkileyen bir uygulamanın ortaya çıkması muhtemeldir. Bu nedenle organlarının suç teşkil eden haksız fiillerinden dolayı tüzel kişilerin sorumluluğunda da ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanacağı kanuni düzenleme altına alınarak tartışmadan uzak bir uygulamanın oluşması sağlanabilir. Bu doğrultuda, TBK m. 72/1-c.2'den sonra yer almak üzere "(Ek cümle:..... /...../.....-...../.... md.) Organının ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiili nedeniyle tüzel kişilere yöneltilen tazminat taleplerinde de ceza kanunları tarafından öngörülen zamanaşımı uygulanır." şeklinde bir cümle eklenmesi yerinde olabilir.

2. Adam Çalıştıran Tüzel Kişinin Çalışanının Fiillerinden Kaynaklanan Tazminat Sorumluluğunda Ceza Dava Zamanaşımı Süresinin Uygulanıp Uygulanamayacağı

Tüzel kişiler faaliyetlerini, sadece organları aracılığıyla gerçekleştirmek durumunda değildir. Organ sıfatını haiz olmayan kişilerin de tüzel kişiler için faaliyette bulunması mümkündür¹⁵⁶. Özellikle çalıştırdığı kişiler, tüzel kişilerin faaliyetlerini yürütmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Nitekim tüzel kişiler de "adam çalıştıran" olabilmektedir¹⁵⁷.

Organ sıfatını haiz olmayan kişilerin hukuka aykırı fiillerinden kaynaklanan sorumluluk açısından TMK m. 50/2 hükmünün uygulanma imkânı bulunmamaktadır¹⁵⁸. Bu nedenle adam çalıştıran tüzel kişi, çalışanının haksız fiillerinden dolayı TMK m. 50/2 kapsamında sorumlu tutulamaz. Bu durumda gerçek kişiler de olduğu gibi tüzel kişinin TBK m. 66'ya göre sorumluluğu söz konusu olur. Ayrıca tüzel kişi, organlarının çalıştırdığı kişilerin bir başkasına verdiği zarardan da TBK m. 66'ya göre sorumlu tutulur¹⁵⁹.

Çalışanın TBK m. 66'ya göre adam çalıştıranın sorumluluğuna neden olan haksız fiilinin aynı zamanda suç teşkil etmesi mümkündür. Çalışanın sorumluluğu açısından, eğer şartları oluşmuşsa, TBK m. 72/1-c.2 gereği ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanabileceğinde açıktır.

¹⁵⁶ DURAL/ÖĞÜZ, s. 266.

¹⁵⁷ FURRER/MULLER-CHEN/ÇETİNER, s. 414; ANTALYA, s. 330; AYAN, s. 339.

¹⁵⁸ DURAL/ÖĞÜZ, s. 266.

¹⁵⁹ OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel Cilt 2, s. 151 dipnot 16.

Ancak çalışanın bu tür bir fiili nedeniyle ortaya çıkan zarardan TBK m. 66 uyarınca sorumlu olan adam çalıştıran için aynı değerlendirme yapılamamaktadır. Zira öğretilerde, çalışanın suç teşkil eden haksız fiilinden dolayı adam çalıştıran hakkında ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanamayacağı kabul edilmektedir¹⁶⁰.

Adam çalıştıranların tüzel kişilerin sorumluluğunda ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanıp uygulanmayacağı hususunda, Yargıtay'ın zaman içinde farklı uygulamalar benimsediği görülmektedir. Nitekim 4. Hukuk Dairesi bazı kararlarında, kural olarak adam çalıştıranlar hakkında ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanamayacağını, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu¹⁶¹ m. 465'in bu kuralın istisnasını teşkil ettiğini belirtmiştir. Bu hüküm doğrultusunda, 765 sayılı TCK m. 455 ve m. 459 kapsamına giren suçlardan kaynaklanan tazminattan adam çalıştıranın da sorumlu olduğunu ve bu tür durumlarda onun hakkında da ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği ifade ederek somut olayda söz konusu hükümlerden birinin kapsamına girmekte olan dava konusu fiil için davalı adam çalıştıran yönünden de ceza davası zamanaşımı süresinin dikkate alınması gerektiği ifade etmiştir¹⁶². Belirtmek gerekir ki ilgili kararlardaki davalı adam çalıştıran, bir anonim şirket ve dolayısıyla bir tüzel kişidir. Zira anonim şirketler, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹⁶³ m. 124/1 ve m. 125/1 (6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹⁶⁴ m. 136 ve m. 137) gereği tüzel kişiliğe sahiptir. Ancak belirtmek gerekir ki 4. Hukuk Dairesi tarafından benimsenen istisnanın dayanağını teşkil eden 765 sayılı TCK m. 465'i karşılayan bir hükme, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer verilmiş değildir¹⁶⁵.

4. Hukuk Dairesi uzun yıllar boyunca, 765 sayılı TCK m. 465 gereği oluşan istisna dışında kalan uyuşmazlıklarda adam çalıştıran şirketler

¹⁶⁰ ÖZKAYA, s. 258-259; TUTUMLU, s. 62; ÜNLÜTEPE, s. 202; ÇELİK, Zamanaşımı, s. 1095; EREN, s. 954; OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel Cilt 2, s. 83-84; AKÇAY, s. 77-78.

¹⁶¹ RG, 13.03.1926, S. 320.

¹⁶² Y. 4. HD, 19.03.2012, E. 2012/2522, K. 2012/4291 (Mevzuat Bilgi Sistemi-Adalet Bakanlığı, Erişim Tarihi: 18.03.2025); Y. 4. HD, 21.02.2012, E. 2011/710, K. 2012/2571 (Mevzuat Bilgi Sistemi-Adalet Bakanlığı, Erişim Tarihi: 18.03.2025).

¹⁶³ RG, 14.02.2011, S. 27846.

¹⁶⁴ RG, 09.07.1956, S. 9353.

¹⁶⁵ ÇELİK, Tazminat, s. 424; KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 627.

açısından ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanmayacağını benimsemişti. Ancak Daire, Hukuk Genel Kurulu'nun 26.09.2012 tarihli, tüzel kişilerin organlarının suç teşkil eden haksız fiillerinden dolayı tüzel kişilere yönelik açılan davalarda da ceza davası zamanaşımı süresi uygulanacağı şeklindeki kararını gerekçe göstererek adam çalıştıranlar açısından ceza davası zamanaşımı süresinin uygulama alanı bulmayacağına dair içtihadından dönmüştür¹⁶⁶.

3. Motorlu Araç İşleten Tüzel Kişinin Tazminat Sorumluluğunda Ceza Davası Zamanaşımı Süresinin Uygulanıp Uygulanamayacağı

İşleten kavramı, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu¹⁶⁷ m. 3'de tanımlanmıştır¹⁶⁸. Tüzel kişilerin, kamu tüzel kişileri de dâhil, işleten olması mümkündür¹⁶⁹. KTK m. 85 vd. hükümlerinde işletenin hukuki sorumluluğu düzenleme altına alınmış ve KTK m. 109 ile uygulanacak olan zamanaşımına ilişkin özel bir hüküm getirilmiştir. Bu hükmün ikinci fıkrası uyarınca, maddi tazminat talepleri açısından ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanması mümkün kılınmıştır. Bunun için davanın ceza gerektiren bir fiilden kaynaklanması ve aynı zamanda söz konusu fiil için ceza kanunu tarafından daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmüş olması aranmıştır.

Öğretideki bir görüşe göre, KTK m. 109/2'nin işletenler hakkında da uygulanması mümkündür¹⁷⁰. Zira KTK m. 85/5 gereği, işleten gerek araç sürücüsünün gerekse aracın kullanımına katılan yardımcı kişilerin kusurlarından "*kendi kusuru gibi sorumludur.*" Bu nedenle işletenin tüzel

¹⁶⁶ Y. 4. HD, 03.12.2013, E. 2013/15875, K. 2013/19016 (Mevzuat Bilgi Sistemi-Adalet Bakanlığı, Erişim Tarihi: 19.03.2025).

¹⁶⁷ RG, 18.10.1983, S. 18195.

¹⁶⁸ "*İşleten: Araç sahibi olan veya mülkiyeti muhafaza kaydıyla satışta alıcı sıfatıyla sicilde kayıtlı görülen veya aracın uzun süreli kiralama, ariyet veya rehni gibi hallerde kiracı, ariyet veya rehin alan kişidir. Ancak ilgili tarafından başka bir kişinin aracı kendi hesabına ve tehlikesi kendisine ait olmak üzere işlettiği ve araç üzerinde fiili tasarrufu bulunduğu ispat edilirse, bu kimse işleten sayılır.*" (KTK m. 3).

¹⁶⁹ **KARACAN ÇETİN**, Hatice, Karayolları Trafik Kanununda Hukuki Sorumluluk (Türk, İsviçre ve Alman Hukukları Karşılaştırmalı), 1. Baskı, Ankara 2016, s. 93. İşleten sayılma yönünden KTK' de özel hukuk tüzel kişisi ile kamu hukuk tüzel kişisi arasında bir farklılık bulunmamaktadır (**KARACAN ÇETİN**, s. 70).

¹⁷⁰ **ÇELİK**, Tazminat, s. 505-506; **NARTER**, s. 1510.

kişi olması durumunda KTK m. 109/2'döngörülen ceza davası zamanaşımı süresi, motorlu araç işleten tüzel kişi açısından da uygulama alanı bulmaktadır¹⁷¹. KTK m. 85/5 gereği haksız fiili gerçekleştirenler dışında işleten, araç maliki gibi kişiler açısından da uygulama alanı bulan KTK m. 109/2 hükmünün, TBK m. 72'den daha geniş bir uygulama alanına sahip olduğu belirtilmektedir¹⁷². Kanaatimizce de KTK m. 85/5 dikkate alındığında KTK m. 109/2 gereğince uygulanması öngörülen ceza davası zamanaşımı süresinin işletenler açısından da geçerli olduğu açıktır. Zira KTK m. 85/5 ile sürücü ve aracın kullanımına katılan kişilerin kusuru, işleten ve teşebbüs sahibinin kusuru olarak kabul edilmiştir. Öyle ki hem işleten hem de teşebbüs sahibi her türlü özeni gösterdiğini, denetim ve gözetim sorumluluğunu yerine getirdiğini ispatlasa dahi KTK m. 85/5'de öngörülen sorumluluktan kurtulmaları söz konusu değildir¹⁷³.

Öğretide diğer bir görüş, KTK m. 109/2 hükmüyle, BK m. 60/2 (TBK m. 72/1-c.2)'nin tekrarlanmak istendiğini; BK m. 60/2 (TBK m. 72/1-c.2)'den farklı olarak işletenler için de ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanmasının amaçlanmış olmadığını ileri sürülmektedir¹⁷⁴. Nitekim bu hükümde geçen "*cezayı gerektiren bir fiilden*" ifadesiyle sadece failin fiilinin kastedildiği, işletenleri failin konumuna getirmek şeklinde bir amacın söz konusu olmadığı belirtilmektedir¹⁷⁵. Ayrıca KTK m. 85/5'in işletenin objektif sorumluluğunu düzenlediği, söz konusu düzenlemenin ceza davası zamanaşımıyla bir ilgisinin bulunmadığı da ifade edilmektedir¹⁷⁶.

Yargıtay ise her ne kadar eski tarihlerde farklı yönde karar vermişse¹⁷⁷ de mevcut durumda, KTK m. 109/2 gereğince uygulanması öngörülen ceza davası zamanaşımı süresinin işletenler açısından da geçerli olduğu kanaatindedir. Öyle ki Hukuk Genel Kurulu çeşitli kararlarında KTK m. 109/2'ye ilişkin yaptığı değerlendirmede, ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanması hakkında sürücü, işleten ve

¹⁷¹ ÇELİK, Tazminat, s. 505-506.

¹⁷² NARTER, s. 1510.

¹⁷³ EREN, s. 791-792.

¹⁷⁴ AKÇAY, s. 80.

¹⁷⁵ KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 639.

¹⁷⁶ TUTUMLU, s. 64.

¹⁷⁷ Bkz. TUTUMLU, s. 62 ve 62 dipnot 157.

herhangi diğer bir sorumlu arasında ayrıma gidilmediğini vurgulayarak ceza davası zamanaşımı süresinin tüm sorumlular açısından uygulanacağını ortaya koymuştur¹⁷⁸. Bu nedenle, işleten niteliğini haiz tüzel kişi için de ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanacağı hususunda herhangi bir şüphe bulunmamaktadır. Nitekim Yargıtay bir kararında, kamu tüzel kişiliğini haiz bir işleten hakkında KTK m. 109/2 uyarınca ceza davası zamanaşımının uygulanabileceği yönünde değerlendirmede bulunmuştur¹⁷⁹.

KTK m. 109/2 gereğince uygulanması öngörülen ceza davası zamanaşımının, hükmün lafzı gereği “*maddi tazminat talepleri*” için geçerli olduğu anlaşılmaktadır. Öğretide de ceza davası zamanaşımının sadece maddi tazminat talepleri için uygulanacağı; manevi tazminat talepleri içinse BK m. 60 (TBK m. 72)’nin uygulama alanı bulacağı belirtilmiştir¹⁸⁰. Yargıtay ise bir kararında, KTK m. 90 uyarınca manevi tazminat hakkında Borçlar Kanunu’nun haksız fiillere dair hükümlerinin uygulanması gerektiğinden dolayı BK m. 60’ a atıf yapılmış olduğunu ve bu doğrultuda KTK m. 85 ve BK m. 60/2 (TBK m. 72/1-c.2)’ den hareketle işletene yöneltilen manevi tazminat taleplerinde ceza davası zamanaşımının uygulanabileceği sonucuna varmıştır¹⁸¹.

4. İşveren Tüzel Kişinin İş Kazasından Kaynaklanan Tazminat Sorumluluğunda Ceza Davası Zamanaşımı Süresinin Uygulanıp Uygulanamayacağı

4857 sayılı İş Kanunu¹⁸²’na göre işveren “*işçi çalıştıran gerçek veya tüzel kişiye yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlar*”dır. TBK m. 417/3 gereği, işverenin sözleşmeye ve kanuna aykırı davranışlarından dolayı işçinin ölmesi ya da bedensel bütünlüğünün zedelenmiş olması durumunda ortaya çıkan zararın tazmin edilmesinde “*sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümleri*” uygulama alanı bulmaktadır. TBK

¹⁷⁸ Y. HGK, 06.04.2021, E. 2017/1709, K. 2021/428 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 19.03.2025); Y. HGK, 16.04.2008, E. 2008/326, K. 2008/325 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 19.03.2025).

¹⁷⁹ Y. 4. HD, T. 07.03.1996, E. 1996/1033, K. 1996/1461 (Yargıtay Kararları Dergisi, Mayıs 1996, Cilt: 22, Sayı: 65, s. 715-716; **BİLGEN**, s. 569).

¹⁸⁰ **ÇELİKTAŞ**, Demet, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nda İşletenin Hukuki Sorumluluğu, İzmir 1987, s. 125.

¹⁸¹ Y. 19. HD, 26.09.1994, 9987/8462 (**BİLGEN**, s. 567).

¹⁸² RG, 10.06.2003, S. 25134.

m. 146'da ise kanun aksi yönde bir düzenlemeye yer vermediği sürece alacaklar için on yıllık zamanaşımı süresi öngörülmüştür. Dolayısıyla TBK m. 417/3 ve m. 146'dan hareketle işverene karşı iş kazasından dolayı işverene açılan maddi ve manevi tazminat davalarının, on yıllık zamanaşımına tabi olduğu söylenebilir¹⁸³. Bununla birlikte işverenin işçiyi gözetme borcu hem kanundan hem de sözleşmeden kaynaklanmakta olup söz konusu borcun ifa edilmemesi taraflar arasındaki sözleşmeye aykırılık teşkil etmekle birlikte bir haksız fiilin gerçekleşmesine de neden olmaktadır¹⁸⁴. Bu nedenle zamanaşımı süresinin tespitinde haksız fiil hükümlerinin de göz ardı edilmemesi yerinde olur.

Yargıtay bir kararında, davacı ile davalılar arasında sözleşme ilişkisi bulunup bulunmamasına göre ceza davası zamanaşımının hangi davalıya uygulanacağına karar vermiştir. İlgili kararda, işveren veya işveren vekili olan davalıların davacıya karşı sorumluluğun sözleşmesel ilişkiye dayandığından hareketle TBK m. 146'da öngörülen on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması; davacı ile arasında sözleşmesel ilişki bulunmayan davalı açısından sorumluluğunun haksız fiile dayanmasından dolayı TBK m. 72'de öngörülen zamanaşımı süresinin uygulanacağı ve eğer haksız fiil aynı zamanda suç teşkil etmekteyse onun hakkında ceza davası zamanaşımı uygulanması gerektiği sonucuna ulaşmıştır¹⁸⁵. Bununla birlikte diğer bir kararda, *"...Somut olayda zararlandırıcı sigorta olayının davalı işveren yönünden olay tarihinde yürürlükte bulunan 5237 sayılı TCK'nun 85/1. maddesinde belirtilen "Taksirle Öldürme" suçunu oluşturduğu ve aynı Kanununun 66/1-d maddesinde belirtilen ceza zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği, bu zamanaşımı süresinin ise 15 yıl olduğu, buna göre ek dava tarihi itibarıyla zamanaşımı süresinin henüz dolmadığı açıktır...."*¹⁸⁶ ifadelerine yer verilmiştir.

Bölge adliye mahkemelerinin kararları arasında da işverenin iş kazasından kaynaklanan tazminat sorumluluğunda ceza davası

¹⁸³ ÇELİK, Tazminat, s. 525.

¹⁸⁴ NANEÇİ ARICI, Aslı, "İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından İşverenin Sorumluluğu", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1-2, 2010, s. 121.

¹⁸⁵ Y. 21. HD, 08.09.2014, E. 2014/10518, K. 2014/16594 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 22.03.2025).

¹⁸⁶ Y. 21. HD, 30.06.2020, E. 2019/6740, K. 2020/2930 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 22.03.2025).

zamanaşımı süresinin uygulanıp uygulanmayacağı konusunda yeknesaklık bulunmadığı görülmektedir. Antalya Bölge Adliye Mahkemesi Başkanlar Kurulu, Sarayköy Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 31.03.2024 tarih ve 2022/33 esas sayılı yazısıyla talepte bulunması üzerine Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 10. Hukuk Dairesi'nin 31.01.2024 tarih, 2024/221 esas, 2024/172 karar sayılı kararı ile çeşitli bölge adliye mahkemelerinin kararları arasında uyuşmazlık bulunduğuna karar vermiş ve Yargıtay'dan söz konusu uyuşmazlığın giderilmesini talep etmiştir. Nitekim Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 10. Hukuk Dairesi'nin 31.01.2024 tarih, 2024/221 esas, 2024/172 karar sayılı kararında, işverenin iş kazasından kaynaklanmış olan maddi ve manevi tazminat davaları açısından haksız fiiller için uygulanan uzamış ceza zamanaşımı süresinin uygulama alanı bulamayacağını, bunun nedeninin ise işverenin sorumluluğunun sözleşmesel ilişkiye dayanması olduğunu ortaya koymuş ve bu nedenle istinafa konu kararı kaldırarak zamanaşımından dolayı davanın reddine karar vermiştir. "Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesi, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesi, Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi, Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesi, Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi, Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi, Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesi tarafından ise uzamış ceza zamanaşımı hükümlerinin uygulanması gerektiği¹⁸⁷ " yönünde kararlar verilmiştir. Yargıtay ise yaptığı değerlendirme neticesinde, uyuşmazlığa konu bazı bölge adliye mahkemesi kararlarının yerel mahkeme kararının kaldırılarak ilgili mahkemeye iadesi yönünde olması nedeniyle söz konusu kararlar arasında 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun¹⁸⁸ m. 35'in kapsamında yer alan bir uyuşmazlık bulunmadığı; diğer bölge adliye mahkemeleri kararları yönünden ise 5235 sayılı Kanun m. 35/1-b.3 doğrultusunda kesinlik şartı gerçekleşmemiş olması nedeniyle uyuşmazlığın giderilmesine yer olmadığı yönünde karar vermiştir¹⁸⁹. Her ne kadar Yargıtay tarafından bu şekilde karar verilmiş

¹⁸⁷ Y. 10. HD, 16.07.2024, E. 2024/7454, K. 2024/8204 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 21.07.2025).

¹⁸⁸ RG, 07.10.2004, S. 25606.

¹⁸⁹ Bkz. Y. 10. HD, 16.07.2024, E. 2024/7454, K. 2024/8204 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 19.02.2025).

olsa da söz konusu uyuşmazlığın giderilmesi talebinin, bölge adliye mahkemelerinin işveren hakkında ceza davası zamanaşımının uygulanıp uygulanmayacağı konusunda farklı tutumlar benimsediğinin ve dolayısıyla bir uygulama birliğinin bulunmadığının görülebilmesi adına önemli olduğu tartışmasızdır.

Kanaatimizce hem tüzel kişi hem gerçek kişi işveren açısından ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanması mümkündür. Zira iş kazası durumunda işverenin sözleşmesel sorumluluğu ve haksız fiil sorumluluğu yarışmaktadır¹⁹⁰. Bu nedenle iş kazası nedeniyle zarara uğrayan işçi, işverenin gerek sözleşmesel sorumluluğuna gerekse haksız fiil sorumluluğuna dayanabilir¹⁹¹. Aynı şekilde iş kazası nedeniyle işçinin ölümü durumunda destekten yoksun kalanlar da taleplerini sözleşmesel sorumluluğa dayandırabileceği gibi haksız fiil sorumluluğuna da dayandırabilmektedir¹⁹². Dolayısıyla iş kazası nedeniyle işverenin haksız fiil sorumluluğuna başvurulabilmeli ve haksız fiil aynı zamanda suç teşkil etmekteyse TBK m. 72/1-c.2 gereği ceza davası zamanaşımı süresi uygulanabilmelidir. Ancak belirtmek gerekir ki Hukuk Genel Kurulu yakın tarihli bazı kararlarında “...İş kazalarında işverenin sorumluluğu sözleşmeye aykırılığa dayandığından 6098 sayılı Kanun’un 146-161 inci (818 sayılı Kanun’un 125-140) maddelerinde düzenlenen zamanaşımı hükümlerinin uygulanması gerekmektedir...”¹⁹³ ifadelerine yer vermiştir.

¹⁹⁰ **BAYCIK**, Gaye, “Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Haklarında Yeni Düzenlemeler”, Ankara Barosu Dergisi S. 3, 2013, s. 130-131; **BOSTANCI**, Yalçın/**ÇETİNEL**, Tunahan, “İş Kazası ve Meslek Hastalıklarından Doğan Tazminat Taleplerinin Usûl Hukukunun Bazı Kurumları Bakımından Değerlendirilmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 11, S. 1, 2021, s. 341. Aynı yönde bkz. **NANECİ ARICI**, s. 121.

¹⁹¹ **OĞUZMAN**, Kemal, “İş Kazası veya Meslek Hastalığından Doğan Zararlardan İşverenin Sorumluluğu”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 34, S. 1-4, 1968, s. 337-339.

¹⁹² **KOÇOĞLU**, Safa, “İş Kazası ve Meslek Hastalıkları Sonucu Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Şartları”, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi S. 19, 2017, s. 191.

¹⁹³ Y. HGK, 22.05.2024, E. 2018/907, K. 2024/271 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.04.2025); Y. HGK, 06.03.2024, E. 2021/222, K. 2024/153 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.04.2025); Y. HGK, 14.02.2024, E. 2018/906, K. 2024/104 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.04.2025).

SONUÇ

Ceza davası zamanaşımı süresi, kamu davasının açılmamasına ve eğer açılmışsa söz konusu davaya devam edilmeyerek düşme kararı verilmesine neden olmaktadır¹⁹⁴. Bu zamanaşımı süresi, ceza hukukunun yanı sıra aynı zamanda suç teşkil eden haksız fiillerden kaynaklanan tazminat sorumluluğunda da uygulama alanına sahiptir. Nitekim TBK m. 72/1-c.2 uyarınca, bu sürenin haksız fiilden kaynaklanan tazminat taleplerinde de uygulanması mümkün kılınmıştır.

Haksız fiilden kaynaklanan tazminat talebinde, ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanabilmesi iki şartın varlığına bağlanmıştır. İlk olarak, haksız fiilin aynı zamanda suç teşkil etmesine ihtiyaç duyulmaktadır¹⁹⁵. İkinci olarak ise TBK m. 72/1-c.2'de kanun koyucu ayrıca, bu fiil için "*daha uzun bir zamanaşımı*" öngörülmüş olmasını aramaktadır. Bu şartın sağlanabilmesi için ceza davası zamanaşımı süresinin, hem iki yıllık nispi hem de on yıllık mutlak zamanaşımı süresinden uzun olması gerekmeyip söz konusu zamanaşımı sürelerinden birinden uzun olması, şartın sağlanması açısından yeterli olur¹⁹⁶.

Bir haksız fiille zarar veren kişinin, gerçek ya da tüzel kişi olması mümkündür¹⁹⁷. Bu nedenle TBK 49 vd. hükümleri çerçevesinde tazminat yükümlüsü, gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir. Ancak TCK m. 20'nin gerekçesinde belirtildiği üzere, sadece gerçek kişiler bir suçun faili olabilmektedir¹⁹⁸. Dolayısıyla suç teşkil eden haksız fiil nedeniyle bir tüzel kişi, tazminat yükümlüsü olabilse de fail olarak nitelendirilemez. Bu durumda fail olarak nitelendirilemeyen bir kişinin sorumluluğunda ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanıp uygulanmayacağı gündeme gelir.

¹⁹⁴ Y. CGK, 04.05.2004, E. 2004/89, K. 2004/110 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 02.03.2025).

¹⁹⁵ BAĞCI, s. 292; SONKURT, s. 13; ÇELİK, Tazminat, s. 376; TUTUMLU, s. 58; ÇELİK, Zamanaşımı, s. 1092; ÖZKAYA, s. 253; AYDOS, s. 401; DESCHENAUX/TERCIER, s. 168.

¹⁹⁶ KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 622-623.

¹⁹⁷ BAYSAL, s. 46.

¹⁹⁸ Gereke için bkz. EROL, s. 143; ÖZBEK, s. 211.

Tüzel kişinin, organlarının suç teşkil eden haksız fiillerinden kaynaklanan tazminat sorumluluğunda ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği kanaatindeyiz. Zira bir tüzel kişinin organının, tüzel kişinin kendisinden ayrı bir kişi olmadığı¹⁹⁹ ve hatta organın tüzel kişinin kendisi olduğu kabul edilmektedir²⁰⁰. Kaldı ki bir tüzel kişinin ancak organları aracılığıyla hukuk alanında davranışlar sergileyebilmesi mümkündür²⁰¹. Bu nedenlerle organlarının suç teşkil eden haksız fiilleri nedeniyle tüzel kişinin sorumluluğuna başvurulması durumunda, ceza davası zamanaşımı süresi uygulama alanı bulmalıdır. Ancak yukarıda belirtildiği üzere tüzel kişinin bir suçun faili olamaması, onlar açısından ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanıp uygulanmayacağı hususunda bir belirsizliği beraberinde getirmektedir. Bu nedenle TBK m. 72/1-c.2 sonrasına "(Ek cümle:..... /...../.....-...../..... md.) Organının ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiili nedeniyle tüzel kişilere yöneltilen tazminat taleplerinde de ceza kanunları tarafından öngörülen zamanaşımı uygulanır." şeklinde bir cümle eklenmesinin isabetli olacağı düşüncesindeyiz. Hukuk Genel Kurulu da 26.09.2012 tarihli kararında, tüzel kişilerin organlarınca gerçekleştirilen haksız fiiller aynı zamanda suç teşkil etmekteyse, tüzel kişiye yönelik açılan tazminat davasında da ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği kabul edilmiştir. Nitekim söz konusu kararda, bir tüzel kişinin organının fiilinin doğrudan onu tazminat yükümlüsü hâline getireceği ve tüzel kişinin kendisi hakkında daha kısa zamanaşımı süresi, organın sorumluluğundaysa bu süreye göre daha uzun olan ceza davası zamanaşımı süresi kabul edildiği takdirde uygulamada hakkaniyetle bağdaşmayan sonuçlar ortaya çıkarabileceği ifade edilmiştir²⁰². Ayrıca Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, bu kararı gerekçe göstermek suretiyle adam çalıştıranlar için ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanma imkânı bulunmadığı yönündeki içtihadından dönmüştür²⁰³.

¹⁹⁹ SABUNCU, s. 160.

²⁰⁰ DEMİR, s. 253; ATEŞ, s. 246; TOPÇUOĞLU, s. 144.

²⁰¹ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 326.

²⁰² Y. HGK, 26.09.2012, E. 2012/319, K. 2012/619 (Mevzuat Bilgi Sistemi-Adalet Bakanlığı, Erişim Tarihi: 12.04.2025).

²⁰³ Y. 4. HD, 03.12.2013, E. 2013/15875, K. 2013/19016 (Mevzuat Bilgi Sistemi-Adalet Bakanlığı, Erişim Tarihi: 12.04.2025).

Motorlu araç işleten tüzel kişinin KTK m. 85 vd. hükümleri çerçevesinde sorumluluğu açısından değerlendirildiğinde ise KTK m. 109/2'de maddi tazminat talepleri hakkında ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanabileceğine dair özel bir düzenlemeye yer verildiği görülmektedir. Öğretide katıldığımız görüşe göre, KTK m. 85/5 gereği, işleten gerek araç sürücüsünün gerekse aracın kullanımına katılan yardımcı kişilerin kusurlarından "*kendi kusuru gibi sorumlu*" tutulduğundan işletenin tüzel kişi olması durumunda KTK m. 109/2'de öngörülen ceza davası zamanaşımı süresinin motorlu araç işleten tüzel kişi açısından da uygulama alanı bulması mümkündür²⁰⁴. Hukuk Genel Kurulu da KTK m. 109/2'de, ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanması hakkında sürücü, işleten ve herhangi diğer bir sorumlu arasında ayrıma gidilmediğini belirtmiştir²⁰⁵. Dolayısıyla işleten niteliğini taşıyan tüzel kişi hakkında da ceza davası zamanaşımı süresi uygulanabilmelidir. Gerçekten, Yargıtay'ın bir kararında, kamu tüzel kişiliğine sahip olan bir işleten hakkında KTK m. 109/2'de öngörülen ceza davası zamanaşımının uygulanabileceği yönünde değerlendirmede bulunduğu görülmektedir²⁰⁶.

İşveren tüzel kişinin iş kazasından kaynaklanan tazminat sorumluluğunda ceza davası zamanaşımı süresinin uygulanıp uygulanmayacağına belirlenmesinde sorumluluğun hukuki dayanağı önem arz etmektedir. Nitekim iş kazası durumunda işverenin sözleşmesel sorumluluğu ve haksız fiil sorumluluğu yarıştığından²⁰⁷ işverenin iş kazası nedeniyle haksız fiil hükümleri çerçevesinde sorumluluğuna başvurulabilmeli ve gerek tüzel kişi gerek gerçek kişi işveren hakkında ceza davası zamanaşımı süresi uygulanabilmelidir. Bununla birlikte Hukuk Genel Kurulu yakın tarihli bazı kararlarında, işverenin iş kazası nedeniyle sorumluluğu sözleşmeye aykırılığa

²⁰⁴ ÇELİK, Tazminat, s. 505-506.

²⁰⁵ Y. HGK, 06.04.2021, E. 2017/1709, K. 2021/428 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 19.03.2025); Y. HGK, 16.04.2008, E. 2008/326, K. 2008/325 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 19.03.2025).

²⁰⁶ Y. 4. HD, 07.03.1996, E. 1996/1033, K. 1996/1461 (Yargıtay Kararları Dergisi, Mayıs 1996, Cilt: 22, Sayı: 65, s. 715-716; BİLGİN, s. 569).

²⁰⁷ BAYCIK, s. 130-131; BOSTANCI/ÇETİNEL, s. 341. Aynı yönde bkz. NANEÇİ ARICI, s. 121.

dayandığı için sözleşmesel zamanaşımı hükümlerinin (TBK m. 146-161) uygulama alanı bulması gerektiğini ortaya koymuştur²⁰⁸.

²⁰⁸ Y. HGK, 22.05.2024, E. 2018/907, K. 2024/271 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 12.04.2025); Y. HGK, 06.03.2024, E. 2021/222, K. 2024/153 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 12.04.2025); Y. HGK, 14.02.2024, E. 2018/906, K. 2024/104 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 12.04.2025).

KAYNAKÇA

- AKÇAY**, Engin: Türk Borçlar Kanunu'na Göre Zamanaşımı, 1. Baskı, İstanbul 2010, s. 10.
- AKİPEK**, Jale/**AKINTÜRK**, Turgut/**ATEŞ**, Derya: Türk Medenî Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, C. 1, Güncellenmiş ve Yenilenmiş 19. Bası, İstanbul 2024.
- AKKAYAN YILDIRIM**, Ayça: "Geç Ortaya Çıkan Bedensel Zararların Tazmini Taleplerinde Uygulanacak Zamanaşımının Yeni Eğilimler Çerçevesinde Değerlendirilmesi", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 74, S. 1, 2016, s. 185-219.
- AKYILMAZ**, Bahtiyar/ **SEZGİNER**, Murat/**KAYA**, Cemil: Türk İdare Hukuku, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 8. Baskı, Ankara 2017.
- ANTALYA**, O. Gökhan: Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1, 2, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara 2019.
- ARAT**, Ayşe: "Türk Borçlar Hukukunda Alacak Zamanaşımı", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 3-4, 2004, s. 193-228.
- ARIKAN**, Şafak: Türk Borçlar Kanunu'na Göre Bedensel Zararlarda Manevi Tazminat, 1. Baskı, Ankara 2020.
- ATEŞ**, Mustafa: "Çalışanların Telif Hakkı İhlalinden Dolayı İşletme Sahibinin Hukukî Sorumluluğu", Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. 7, S. 2, 2021, s. 239-255.
- AYAN**, Mehmet: Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), Gözden Geçirilmiş 12. Baskı, Ankara 2020.
- AYDOS**, Oğuz Sadık: "İstisnaî Sürenin Nisbî Süreye Etkisi", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 4, S. 14, 2013, s. 397-415.
- BAĞCI**, Kadir: "Haksız Fiilde Ceza Zamanaşımı Süresi", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 7, S. 28, 2016, s. 287-312.
- BAŞPINAR**, Veysel/**ALTUNKAYA**, Mehmet: "Depremden Doğan Zararların Tazmininde Zamanaşımının Başlaması ve Süresi", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 57, S. 1, 2008, s. 95-132.

- BAYCIK**, Gaye: “Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Haklarında Yeni Düzenlemeler”, Ankara Barosu Dergisi S. 3, 2013, s. 103-170.
- BAYSAL**, Başak: Haksız Fiil Hukuku, 1. Baskı, İstanbul 2019.
- BERKİ** Şakir: Medenî Hukuk: Umumi Esaslar Şahıs ve Aile Hukuku, Ankara 1961. (Medenî Hukuk)
- BERKİ**, Şakir: “Hukukda Müddet Çeşitleri”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 25, S.1, 1968, s. 99-116. (Müddet)
- BİLGİN**, Mahmut: Özel Hukukta Zamanaşımı, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara 2010.
- BOSTANCI**, Yalçın/ÇETİNEL, Tunahan: “İş Kazası ve Meslek Hastalıklarından Doğan Tazminat Taleplerinin Usûl Hukukunun Bazı Kurumları Bakımından Değerlendirilmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 11, S. 1, 2021, s. 331-376.
- BUDAK**, Muhammed Alparslan: Haksız Fiilde Zararın Tazmini, İstanbul 2021.
- ÇELİK**, Ahmet Çelik: Tazminat ve Alacaklarda Sorumluluk ve Zamanaşımı, Yeniden Yazılmış ve Genişletilmiş 3. Baskı, Ankara 2018. (Tazminat)
- ÇELİK**, Nazlı Hilal: Zamanaşımı, Öz, Turgut/ Acar, Faruk/Gökyayla, Emre/ Develioğlu, Murat (Editörler), İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu-Yürürlük Kanunu Cilt 1, 3. Bası, İstanbul 2019, s. 1075-1138. (Zamanaşımı)
- ÇELİKTAŞ**, Demet: 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nda İşletenin Hukuki Sorumluluğu, İzmir 1987.
- DEMİR**, Bahadır: “6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Doğrudan Temsil Müessesesi”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, 2015, s. 249-278.
- DEMİRBAŞ**, Timur: Ceza Hukuku Genel Hükümler, Güncellenmiş 17. Baskı, Ankara 2022.
- DESCHENAUX**, Henri/ **TERCIER** Pierre (Çeviren: Özdemir, Salim): Sorumluluk Hukuku, Ankara 1983.
- DURAL**, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan: Kişiler Hukuku, C. 2, 22. Baskı, İstanbul 2021.

- ERDEM**, Mehmet: Özel Hukukta Zamanaşımı, 1. Baskı, İstanbul 2010.
- EREN**, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 29. Baskı, Ankara 2024.
- EROL**, Haydar: Açıklamalı ve En Yeni İçtihatlı Türk Ceza Kanunu, C. 1, Ankara 2015.
- ERTAŞ**, Şeref: "Sürekli Borç İlişkilerinde (Dauerschuldverhaeltnisse) Zamanaşımı", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 16 (Özel Sayı), 2014 (Basım Yılı: 2015), 16 (Özel Sayı), s. 3093-3104.
- FEYZİOĞLU**, Feyzi N./ **DOĞANAY**, Ümit/**AYBAY**, Aydın: Medenî Hukuk Dersleri, 3. Bası, İstanbul 1976.
- FEYZİOĞLU**, Feyzi Necmeddin: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.I, Yenilenmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul 1976.
- FURRER**, Andreas/**MULLER-CHEN**, Markus/**ÇETİNER**, Bilgehan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Güncellenip Gözden Geçirilmiş 2. Bası, İstanbul 2022.
- GÜNAY**, Erhan: Uygulamalı-Örnekli Dava ve Ceza Zamanaşımı, Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara 2010.
- HAKERİ**, Hakan: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 22. Baskı, Ankara 2019.
- HATEMİ**, Hüseyin/**GÖKYAYLA**, K. Emre: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 5. Bası, İstanbul 2021.
- HAVUTÇU**, Ayşe: "Haksız Fiil Sorumluluğunda Zamanaşımı Sürelerinin Başlangıcı", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. Özel Sayı, 2010 (Basım Yılı: 2012), (2010, Basım Yılı: 2012), s. 579-605.
- KANGAL**, Zeynel T.: Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu, 1. Baskı, Ankara 2003.
- KARACAN ÇETİN**, Hatice: Karayolları Trafik Kanununda Hukuki Sorumluluk (Türk, İsviçre ve Alman Hukukları Karşılaştırmalı), 1. Baskı, Ankara 2016.
- KILIÇOĞLU**, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş-Genişletilmiş 28. Bası, Ankara 2024.
- KILIÇOĞLU**, Mustafa: Sorumluluk Hukuku, C. I, Sözleşme Dışı Sorumluluk, 1. Bası, Ankara 2002. (Sorumluluk)

- KOÇOĞLU**, Safa: “İş Kazası ve Meslek Hastalıkları Sonucu Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Şartları”, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi S. 19, 2017, s. 189-206.
- NANECİ ARICI**, Aslı: “İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından İşverenin Sorumluluğu”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1-2, 2010, s. 97-149.
- NARTER**, Sami: Kusursuz Sorumluluk, Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku, Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara 2024.
- OĞUZMAN**, Kemal/ **SELİÇİ**, Özer/ **OKTAY-ÖZDEMİR**, Saibe: Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 22. Bası, İstanbul 2024.
- OĞUZMAN**, Kemal: “İş Kazası veya Meslek Hastalığından Doğan Zararlardan İşverenin Sorumluluğu”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 34, S. 1-4, 1968, s. 322-342.
- OĞUZMAN**, M. Kemal/ **ÖZ**, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, Gözden Geçirilmiş 18. Bası, İstanbul 2023. (Borçlar Genel Cilt 2)
- OĞUZMAN**, M. Kemal/ **ÖZ**, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, Güncellenip Genişletilmiş 22. Bası, İstanbul 2024. (Borçlar Genel Cilt 1)
- ÖZBEK** Veli Özer: TCK İzmir Şerhi Türk Ceza Kanununun Anlamı (Açıklamalı-Gerekçeli-İçtihatlı) C. I, Genel Hükümler (Madde 1-75), Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş 4. Bası, Ankara 2010.
- ÖZBEK**, Veli Özer/ **DOĞAN**, Koray/ **BACAKSIZ**, Pınar: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 13. Baskı, Ankara 2022.
- ÖZEN**, Mustafa: Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara 2019.
- ÖZKAYA**, Eraslan: Özel Hukukumuzda Zamanaşımı ve Hak Düşürücü Süreler, Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara 2023.
- ÖZSUNAY**, Ergün: Medenî Hukukumuzda Tüzel Kişiler, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 2. Bası, İstanbul 1969.
- ÖZTAN**, Bilge: Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Doğan Sorumluluk, Ankara 1970.

- PETEK**, Hasan: “Sözleşmeden Kaynaklanan Tazminat Taleplerinde Ceza Davası Zamanaşımı”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 153-154, 2017, s. 105-137.
- SABUNCU**, Burak: “Dernek Organlarının İç İlişkide Birbirlerine Karşı Hukuki Durumları”, Ankara Barosu Dergisi, C. 78, S. 1, 2020, s. 155-190.
- SAVAŞ**, Fatma Burcu: “Haksız Fiil Tazminatının Tabi Olduğu Zamanaşımı Süresinin İşlemeye Başlama Anı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 74, 2008, s. 121-148.
- SEROZAN**, Rona (Yayına Hazırlayanlar: Engin, B. İlkay/Atamer, Yeşim M.): Medeni Hukuk Genel Bölüm/Kişiler Hukuku, Gözden Geçirilmiş 9. Bası, İstanbul 2022.
- SONKURT**, Mustafa: “Olağanüstü Zamanaşımının Haksız Fiillere Uygulanması”, Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi, C. 7, S. 1, 2023, s. 1-36.
- TANDOĞAN**, Halûk: Türk Mes’uliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdî Mes’uliyet), İstanbul 2010 (1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası Yapılmıştır.).
- TEKİNAY** Selâhattin Sulhi/**AKMAN**, Sermet/**BURCUOĞLU**, Halûk/**ALTOP**, Atillâ: Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Baskı, İstanbul 1993.
- TOPÇUOĞLU**, Metin: “Yeni Çek Kanunu’na Göre Tüzel Kişileri Temsilen Çek Düzenlenmesi ve Sonuçları”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 2, 2010, s. 141-167.
- TUTUMLU**, Mehmet Akif: Türk Borçlar Hukukunda Zamanaşımı ve Uygulaması, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara 2008.
- ÜNLÜTEPE**, Mustafa: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. Baskı, Ankara 2021.
- ÜNVER**, Yener/**HAKERİ**, Hakan: Ceza Muhakemesi Hukuku, Güncellenmiş 21. Baskı, Ankara 2023.
- VELİDEDEOĞLU**, H. V./**KAYNAR**: Reşat, Türk Borçlar Kanunu’na Göre Borçlar Hukuku Umumi Hükümler, 3. Bası, İstanbul 1960.

VON TUHR Andreas (Çeviren: Edege, Cevat): Borçlar Hukukunun Umumi Kısım, C. 1-2, 2. Baskı, İstanbul 1983.

Mahkeme Kararları

- Y. HGK, 15.05.2024, E. 2023/256, K. 2024/237 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 22.02.2025).
- Y. 3. HD, 09.01.2024, E. 2023/5097, K. 2024/67 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 22.02.2025).
- AYM, 14.09.2024, E. 2024/99, K. 2024/162 (Kararlar Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 18.02.2025).
- Y. 4. HD, 03.12.2013, E. 2013/15875, K. 2013/19016 (De Jure AI, Erişim Tarihi: 19.02.2025).
- Y. 21. HD, 11.09.2018, E. 2017/1294, K. 2018/6177 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025).
- Y. 10. HD, 16.07.2024, E. 2024/7454, K. 2024/8204 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 19.02.2025).
- Y. 4. HD, 28.04.2015, E. 2014/8695, K. 2015/5186 (De Jure AI, Erişim Tarihi: 20.02.2025).
- Y. HGK, 26.09.2012, E. 2012/319, K. 2012/619 (De Jure AI, Erişim Tarihi: 20.02.2025; Mevzuat Bilgi Sistemi Adalet Bakanlığı, Erişim Tarihi: 16.03.2025).
- Y. 4. HD, T. 07.03.1996, E. 1996/1033, K. 1996/1461 (Yargıtay Kararları Dergisi, Mayıs 1996, Cilt: 22, Sayı: 65, s. 715-716; **BİLGİN**, s. 569).
- Y. 4. HD, 15.01.1979, E. 1978/12904, K. 1979/146 (Hukuki Net, Erişim Tarihi: 21.02.2025).
- Y. HGK, 17.12.2019, E. 2017/2131, K. 2019/1373 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 21.02.2025).
- Y. 13. HD, 01.10.2013, E. 2013/8995, K. 2013/23979 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 21.02.2025).
- Y. 21. HD, 17.09.2015, E. 2014/22326, K. 2015/16925 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 21.02.2025).

- Y. 10. HD, 04.06.2018, E. 2015/21030, K. 2018/5469 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 21.02.2025).
- AYM, 10.07.2024, B. 2019/22031 (Kararlar Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 23.02.2025).
- Y. HGK, 17.04.2024, E. 2024/135, K. 2024/185 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 24.02.2025).
- Y. HGK, 08.05.2024, E. 2020/603, K. 2024/224 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 26.02.2025).
- Y. HGK, 23.01.2020, E. 2019/233, K. 2020/56 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 26.02.2025).
- Y. 13. HD, 24.10.2019, E. 2019/2955, K. 2019/10484 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 26.02.2025).
- Y. 17. HD, 22.10.2020, E. 2020/1504, K. 2020/6075 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 27.02.2025).
- Y. 17. HD, 20.11.2018, E. 2018/334, K. 2018/10954 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 27.02.2025).
- Y. 7. HD, 15.03.2011, E. 2010/4250, K. 2011/1539 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 27.02.2025).
- Y. 7. HD, 21.09.2010, E. 2010/2952, K. 2010/4799 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 27.02.2025).
- Y. 11. HD, 15.04.2021, E. 2019/4312, K. 2021/3720 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 26.02.2025).
- Y. HGK, 28.02.2024, E. 2019/408, K. 2024/127 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 26.02.2025).
- Y. HGK, 24.06.2021, E. 2018/1020, K. 2021/832 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 26.02.2025).
- Y. HGK, 03.12.2019, E. 2017/2180, K. 2019/1275 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 26.02.2025).
- Y. CGK, 04.05.2004, E. 2004/89, K. 2004/110 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 02.03.2025).

- Y. HGK, 08.04.2015, E. 2013/1626, K. 2015/1187 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025)
- Y. HGK, 19.02.2014, E. 2013/440, K. 2014/115 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025).
- Y. 3. HD, 13.12.2016, E. 2016/10247, K. 2016/14606 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025).
- Y. 3. HD, 03.10.2017, E. 2017/10572, K. 2017/13200 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025).
- Y. 10. HD, 26.09.2023, E. 2020/11448, K. 2023/8743 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025).
- Y. 21. HD, 08.10.2019, E. 2019/1084, K. 2019/5930 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025).
- Y. 21. HD, 11.09.2018, E. 2017/1294, K. 2018/6177 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.03.2025).
- Y. 21. HD, 19.11.2019, E. 2019/5509, K. 2019/7042 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 08.03.2025).
- Y. HGK, 19.02.2014, E. 2013/440, K. 2014/115 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 09.03.2025).
- Y. HGK, 09.10.2013, E. 2013/36, K. 2013/1457 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 09.03.2025).
- Y. 3. HD, 27.02.2017, E. 2015/15240, K. 2017/2059 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 09.03.2025).
- Y. HGK, 05.06.2015, E. 2014/2198, K. 2015/1495 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 09.03.2025).
- Y. İBK, 07.12.1955, E. 1955/17, K. 1955/26 (**BİLGEN**, s. 527).
- Y. HGK, 18.11.1981, E. 1979/4-231, K. 1981/744 (Yargıtay Kararları Dergisi, Haziran 1982, Cilt:8, Sayı: 6, s. 767; **BİLGEN**, s. 528-530).
- Y. 3. HD, 05.11.2012, E. 2012/17528, K. 2012/22609 (Mevzuat Bilgi Sistemi-Adalet Bakanlığı, Erişim Tarihi: 16.03.2025).

- Y. 7. HD, 03.11.2009, E. 2009/2530, K. 2009/4905 (Mevzuat Bilgi Sistemi-Adalet Bakanlığı, Erişim Tarihi: 16.03.2025).
- Y. 3. HD, 31.03.2022, E. 2022/942, K. 2022/3023 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025).
- Y. 3. HD, 25.12.2017, E. 2016/12018, K. 2017/18096 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025).
- Y. 3. HD, 05.11.2015, E. 2014/21558, K. 2015/17389 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025).
- Y. 3. HD, 13.05.2015, E. 2014/15447, K. 2015/8516 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025).
- Y. 3. HD, 16.10.2014, E. 2014/4717, K. 2014/13506 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025).
- Y. 3. HD, 13.05.2014, E. 2014/718, K. 2014/7447 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025).
- Y. 3. HD, 26.09.2013, E. 2013/13064, K. 2013/13441 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025).
- Y. 3. HD, 15.05.2013, E. 2013/6290, K. 2013/8149 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025).
- Y. 4. HD, 28.04.2015, E. 2014/8695, K. 2015/5186 (De Jure AI, Erişim Tarihi: 20.02.2025; Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2025).
- Y. 4. HD, 19.03.2012, E. 2012/2522, K. 2012/4291 (Mevzuat Bilgi Sistemi-Adalet Bakanlığı, Erişim Tarihi: 18.03.2025)
- Y. 4. HD, 21.02.2012, E. 2011/710, K. 2012/2571 (Mevzuat Bilgi Sistemi-Adalet Bakanlığı, Erişim Tarihi: 18.03.2025).
- Y. 4. HD, 03.12.2013, E. 2013/15875, K. 2013/19016 (Mevzuat Bilgi Sistemi-Adalet Bakanlığı, Erişim Tarihi: 12.04.2025).
- Y. HGK, 06.04.2021, E. 2017/1709, K. 2021/428 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 19.03.2025).
- Y. HGK, 16.04.2008, E. 2008/326, K. 2008/325 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 19.03.2025).

Y. 21. HD, 08.09.2014, E. 2014/10518, K. 2014/16594 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 22.03.2025).

Y. 19. HD, 26.09.1994, 9987/8462 (**BİLGEN**, s. 567).

Y. 21. HD, 30.06.2020, E. 2019/6740, K. 2020/2930 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 22.03.2025).

Y. HGK, 22.05.2024, E. 2018/907, K. 2024/271(Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.04.2025).

Y. HGK, 06.03.2024, E. 2021/222, K. 2024/153 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.04.2025).

Y. HGK, 14.02.2024, E. 2018/906, K. 2024/104 (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 07.04.2025).

İnternet Kaynakları

<https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D23/Y2/T1/WebOnergeMetni/578268da-66d3-44ae-8582-b3bea0888fcd.pdf> (Erişim Tarihi: 25.02.2025).

<https://www.tuerkei-recht.de/downloads/zgb-alp-amtl-begr.pdf> (Erişim Tarihi: 14.03.2025).

Resmi Gazeteler

RG, 09.11.1982, S. 17863 (Mükerrer).

RG, 04.02.2011, S. 27836.

RG, 08.12.2001, S. 24607.

RG, 12.10.2004, S. 25611.

RG, 29.04.1926, S. 359.

RG, 04.04.1926, S. 339.

RG, 13.03.1926, S. 320.

RG, 14.02.2011, S. 27846.

RG, 09.07.1956, S. 9353.

RG, 18.10.1983, S. 18195.

RG, 10.06.2003, S. 25134.

RG, 07.10.2004, S. 25606.